REDACŢIUNEA,
Administraţiunea şi Tipografia
Braşov, piaţa mare nr. 30.
Scrisori nefrancate nu se primesc.
Manuscripte nu se retrimit.
INSERATE
se primesc la Administraţiune în Braşov şi la următórele
BIROURI de ANUNŢURI:
In Viena: la N. Dukes Nachf., Nux. Augenfeld & Emeric Lesner., Heinrich Schalek, ., Oppelik Nachf., Anton Oppelik. In Budapesta la A. V. Goldberger, Ekstein Bernat, Iuliu Leopold (VII Erzsébet-korut).
PREŢUL INSERŢIUNILOR: o serie garmond pe o colonă 10 bani pentru o publicare. Publicări mai dese după tarifă şi învoială. — RECLAME pe pagina 3-a o seriă 20 bani

GAZETA TRANSILVANIEI.

(Numĕr de Dumineca 10).

„GAZETA“ iese în fie-care ḑi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 cor., pe şése lunĭ 12 cor., pe trei lunĭ 6 cor.
N-rii de Duminecă 2 cor. pe an.
Pentru România şi străinătate:
Pe un an 40 francĭ, pe şése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 fr. pe an.
Se prenumeră la tóte oficiele poştale din întru şi din afară şi la d-nii colectorĭ.
Abonamentul pentru Braşov
Administraţiunea, Piaţa mare, Têrgul Inului Nr. 30. etagiu I.: Pe un an 20 cor., pe şése lunĭ 10 cor., pe trei lunĭ 5 cor. Cu dusul în casă: Pe un an 24 cor., pe şése lunĭ 12 cor., pe trei lunĭ 6 cor. — Un esemplar 10 banĭ. — Atât abonamentele cât şi inserţiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 55.—Anul LXVI. Braşov, Duminecă 9 (22) Martie. 1903.

Turburări în Budapesta.

După o agitare de aprópe două lunĭ a koşuthiştilor în dietă şi afară din dietă, prin ţinuturile locuite de Maghiarĭ aderenţĭ ai lor, nu ne prinde mirarea, că în Budapesta, unde se întâlnesc tóte firele acestei agitaţiunĭ, domnesce adĭ o turburare a spiritelor şi o fierbere, ca şi care n'a mai fost de la 1889, de când cu demonstraţiunile de stradă şi neorênduielile ce au pricinuit căderea lui Tisza Coloman.

Póte că la început, când s'a hotărît a se opune proiectelor militare presentate camerei şi a zădărnici votarea lor din partea maiorităţii guvernamentale, oposiţiunea maghiară nu s'a gândit, că lucrurile vor ajunge aşa departe, cum au ajuns. Ea, stând în vêrful délului, a mişcat bolovanul din loc, fără a-şi da semă de puterea cu care se va rostogoli la vale.

Atâta a trebuit ca tinerimei şi plebei din Budapesta, şi aşa fanatisată la culme de uneltirile şovinismului neastêmpĕrat, sĕ i-se dea prilegiu de a sbiera în contra armatei, în contra Austriacilor, a „Camarillei“ şi a Nemţilor în genere, atâta le-a trebuit păturilor „culte“ din capitala ungurescă sĕ fie asmuţate în contra aşa ḑisului „imn al hoherilor“ (al gâdilor), pentru-ca sĕ isbucnéscă patimile în sinul lor, dând nascere unor turburărĭ sângeróse, ca cele întêmplate în decursul ḑilei şi a nopţii trecute.

Ca tot-déuna la ast-fel de ocasiunĭ s'au început turburările de erĭ în Budapesta c'un conflict între demonstranţii koşuthiştĭ şi între poliţie.

Sunt câţĭ-va anĭ de când la o serbare de 15 Martie în Braşov, la care publicul de stradă maghiar făcuse un sgomot prea de tot neobicĭnuit, se puse'n mişcare poliţia spre a împrăscia pe tumultuanţĭ. Atuncĭ a fost intervenit tótă pressa şovinistă maghiară, au intervenit autorităţile superióre, declarând de „nepatriotică“ fapta poliţiei braşovene şi trăgênd în cercetare criminală pe unul din funcţionarii ei, care a şi fost aspru condamnat.

Dér étă că, după atâţĭ anĭ de întărire şi progresare a vileagului şovinist, poliţia patriotică din Budapesta însăşĭ se ridică în contra tinerilor, carĭ au cerut sĕ se arboreze stégul negru la Universitate şi la Academia de bele-arte, ca sĕ-i împrăştie şi sĕ i îndrume la ordine. Şi de aicĭ iese o turburare mare, poliţia este atacată de massele de pe strade şi trebue sĕ se lupte contra lor cu sabia scósă ore întregĭ, ér pavagiul stradelor se roşesçe de sângele mult, ce curge din ranele ce şi-le-au aplicat în învălmăşélă atacatorii şi atacaţii.

De sigur că poliţia din capitala ungară, care, prin intervenţia ei împotriva unei „demonstraţiunĭ naţionale“ kosuthiste, a provocat hărţuiéla sângerósă, despre care raportăm mai jos, nu va fi trasă la rĕspundere de cei de la putere şi funcţionarii ei nu vor fi daţĭ în judecata tribunalelor.

Cu atât mai mult va fi însĕ condamnată poliţia de cătră cei ce au pus la cale demonstraţiile tinerimei, care s'a revoltat pentru-că în ḑiua aniversară a morţii lui Kossuth n'a vĕḑut fêlfăind stégul negru pe clădirea universităţii.

Mânia tinerimei şi a mulţimei de stradă din Budapesta, se va îndrepta însĕ de ḑece orĭ mai tare în contra guvernului. Pe acesta îl vor face responsabil koşuthiştii de tóte, şi ministru-preşedinte Coloman Szell se va convinge din nou, că nu este bine a hrăni şérpele la sîn, căcĭ odată el te póte muşca de mórte.

Orĭ n'a fost Szell acela, care a venit la putere prin aceea, că a făcut o împăciuire cu oposiţiunea? N'a fost el acela, care vorbia cu d'alde Komjathy ca c'un amic de cruce şi sub a căruia guvernare koşuthismului i au crescut córnele?

Acum aceleaşĭ, spirite pe care le-a scutit şi le-a nutrit, se ridică spre peirea ocrotitorului lor dela cârmă.

A fost destul ca Szell sĕ tolereze machinaţiunile koşuthiste până în aceste momente. De aicĭ încolo nu el va mai fi stăpân pe mişcarea produsă prin aţîţările neîntrerupte, sistematice, făcute sub masca naţionalismului şi a independenţei maghiare.

Urmările vor fi mult mai grave, decât s'ar părĕ cuiva la moment, vor fi grave nu numai pentru guvernul Szell, dér în genere pentru Ungaria. Căcĭ orĭ cât s'ar încrede Maghiarii în norocul lor, el ar puté totuşĭ sĕ-i părăséscă, décă vor continua a se conduce numai de patimile lor tradiţionale.

Revista politică.

In *dieta ungară* se continuă *obstrucţia contra proiectelor militare.* Membrii partidului kossuthist s'au îngrijit şi se îngrijesc ḑilnic, sĕ pregătéscă sensaţii „părinţilor patriei“ prin provocarea de discuţiunĭ, ce nu se ţin de obiect şi prin inscenarea de formale turburărĭ, pentru-ca astfel sĕ trécă vremea şi sĕ prelungéscă la infinit desbaterile. Aşa s'a întêmplat şi în şedinţa de alaltăerĭ, care cu întreruperĭ cu tot a durat până la órele 6 séra. Deputatul 48-ist Papp Zoltan a reîmprospĕtat afacerea cu „Gotterhalte“ despre care scriem la alt loc al numĕrului nostru de adĭ, şi a provocat discusiunĭ pătimaşe, carĭ la urmă au degenerat în scandal. Intrându-se în ordinea ḑilei, kossuthistul Visontai a început sĕ ţină o vorbire mai lungă contra proiectelor militare. A înşirat câte verḑĭ uscate, numai la obiect n'a vorbit. Furtuna şi scandalul au isbucnit la stabilirea ordinei de ḑi pentru şedinţa viitóre. Oposiţia, înscenând un sgomot teribil, a cerut se se stabiléscă, décă camera e în stare a aduce hotărîre. Din causa acésta şedinţa s'a suspendat de repeţite-orĭ. Deputaţii kossuthiştĭ se anunţau unul după altul la cuvênt. Numĕrul suficient de membrii însĕ nu era. S'a cetit de repeţite-orĭ catalogul şi pe când se întêmpla, acésta spiritele se înfierbântară la aşa grad, încât era temere, că şedinţa va dura până după mieḑul nopţii.

*

A doua ḑi, erĭ 20 Martie, Budapesta a fost teatrul unor *turburărĭ şi demonstraţiunĭ marĭ.* Pe când partidul independist ţinea banchetul în memoria lui Kossuth, tinerimea universitară maghiară şi o mare mulţime de popor s'a dus la mormêntul lui Kossuth din cimiterul Kerepesi. De aicĭ tinerimea a plecat la universitate, unde a luat hotărîrea sĕ mérgă la Teatrul maghiar pentru a manifesta contra imnului dinastiei. Abia plecară însĕ, şi étă că poliţiştii le ţin calea. Atuncĭ voinicoşii studenţĭ se retrag în aula universităţii, de unde împărţindu-se în grupuleţe plecară din nou spre mormêntul lui Kossuth împreună cu gură cască, ce se adună pe strade şi se alătură tineretului demonstrant. Poliţiştii luând de veste, au dat năvală asupra demonstranţilor. Aceştia speriaţĭ telefonară deputaţilor kossuthiştĭ, carĭ se aflau adunaţĭ la cafeneaua Fiume, ca sĕ le vină în ajutor. In scurt timp apar vr'o 6—7 deputaţĭ, carĭ luară asupra lor rolul de intervenţie între poliţiştĭ şi tinerimea demonstrantă. Demonstranţii plecară într'aceea mai departe, însĕ în bulevardul Erzsebet le-, ies înainte ca din pământ o trupă întrégă

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

Asociaţiunea meseriaşilor noştri.

Adunarea generală a *„Asociaţiunei pentru sprijinirea învĕţăceilor şi sodalilor români“, Braşov*, a fost anunţată pe Dumineca trecută, órele 2 după améḑĭ, în localul din strada Orfanilor.

Tot în Dumineca acésta, după serviciul divin, era convocat Sinodul parochial al Bisericei din Braşov-Cetate, în care aveau sĕ se alégă membriĭ comitetului pe un nou period de 3 anĭ.

Cine cunósce chemarea acestui comitet, trebue sĕ admită, că alegerea membrilor lui este de cea mai mare însemnătate pentru interesele culturale ale Românilor. Ei sunt membriĭ ai Delegaţiunilor şcolare. Din sînul lor se aleg 6 membri în Eforia şcólelor, adecă a gimnasiului, a şcólelor reale şi şcólei comerciale din localitate.

Era, prin urmare, legitimă temerea ómenilor de bine în ce privesce alegerea acestui comitet. Şedinţa a ţinut până cătră óra 1. Agendele Sinodului fiind multe, alegerea s'a amânat pentru altă şedinţă, peste 14 ḑile.

Pentru óra 4 d. a. mai era convocată, în ḑiua acésta, adunarea generală a Casinei române. In urma unei mişcărĭ regenerătóre, manifestată de câte-va ḑile, publicul român se pregătea sĕ participe la acéstă adunare.

Aşa fiind lucrurile, era puţină speranţă, că la adunarea generală a meseriaşilor se vor aduna membri în numĕr suficient, ca adunarea se se pótă ţine.

Grăbind cu masa, plec încet cătră localul meseriaşilor.

Dómne, mi am ḑis, ce minunate sunt lucrurile tale, tóte întru înţelepciune le-ai făcut!

Gândul meu sbura cu anĭ 34 înainte de acésta. Vedeam stăruinţele neobosite ale unor bărbaţĭ cu inimĭ calde, cu dorul aprins de dragoste pentru înaintarea poporului nostru.... Mĕ aflam la prima convenire pentru înfiinţarea acestei Asociaţiunĭ convocată pe ḑiua de 27 Decemvrie 1869.... Pare că audiam cuvintele însufleţitóre şi argumentele convingĕtóre ale unora şi altora, că este nu numai bine, dér este de neapărată trebuinţă, ca sĕ se înfiinţeze o societate românéscă, cu scopul salutar de a desvolta şi între Românĭ atragerea cătră meseriĭ, cu scopul ca sĕ dovedéscă ţĕranul român, că meseria este un ram de subsistenţă tot aşa de cinstită, cum este orĭ-care altă ocupaţie.

Vedeam cu ochiĭ sufletescĭ pe membriĭ întâiului comitet: parochul, astăḑĭ protopresbiterul-onorar B. Baiulescu ca preşedinte; sufletul mişcărilor nóstre de atuncĭ Diamandi Manole, cassar; veteranul advocat, Iosif Puşcariu ca secretar; valorosul fost director gimn. Ioan Meşotă; zelosul şi de toţĭ iubitul fost conrector Dr. N. Popp; harnicii măestri, trecuţĭ la cele eterne, Ioan Bumbea şi Andreiu Voina, pe măestru pantofar I. Căpăţînă, cum şi pe vrednicul têmplar d-l V. L. Popoviciu, amêndoi în viéţă.

Sufletul Comitetului, sufletul Asociaţiunei, în curs de 20 anĭ, a fost preşedintele acesteia, care ca un adevĕrat apostol, cu vorba şi cu fapta a propovĕduit şi a promovat sfânta causă pentru care şĭ-a jertfit muncă şi sănĕtate.

A scris, preşedintele, broşurĭ poporale despre folosul meseriilor, a pledat în „Meseriaşul român“, fóiă redactată tot de d-sa. Intrunirile de odinióră ale sodalilor, ce sĕ ţineau în folosul societăţiĭ, a doua-ḑi de Crăciun, erau sĕrbătorĭ poporale în înţelesul strîns al cuvêntului. La ele participau inteligenţă şi popor în cea mai deplină dragoste. Er cuvêntările preşedintelui ţinute cu aceste ocasiunĭ, erau predicĭ, carĭ convingeau şi răpeau auditorul.

Aşa a fost întâiul preşedinte al „Asociaţiunei“, venerabilul septuagenar, d-nul Bartolomeiu Baiulescu.

Bucuróse, venerabile părinte, ostenelele Sânţiei Tale, n'au fost zadarnice. Recunoscinţa neamului îţĭ este asigurată.

* * *

Séu nu-mĭ credeţĭ?

Da, o lacrimă mi-se furişéză din ochi-mĭ umeḑĭ. Ca fulgerul mi-se împroşpătéză în memorie scene duióse de pe timpul când a fost la conducere modesta persónă a celui ce scrie aceste rêndurĭ.

Atuncĭ, ca şi astăḑĭ, cea mai mare parte a ucenicilor se recruta din copiĭ săracĭ, orfanĭ.

— Am un băiat orfan, fără nicĭ un ajutor, scria cutare preot orĭ învĕţător, rog sĕ-l ocrotiţĭ sub aripele „Asociaţiunei“.... Copilul venia la Braşov, aprópe fără îmbrăcăminte... peste 4—5 anĭ isprăvea cursul de ucenicie şi era însuşĭ în stare sĕ se susţie.

S'au întêmplat nenumĕrate casurĭ, şi nu este mirare la un numĕr de ucenicĭ, care trecea peste 300, că dintr'o pricină

de polițiștĭ, carĭ cu săbiile trase începură sĕ pună la regulă pe domnișorĭ. A curs și sânge. Săbiile îșĭ făceau escelent datoria și o învălmășală mare se produse. Voinicoșiĭ căutau sĕ fugă care cum putea, deputațiĭ cei cu intervenția fugiră și ei, dér când ajunseră la clubul kossuthist, polițiștiĭ le erau în călcâiŭ începênd sĕ-i atace.

Căpitanul de poliție Boda primi și el o rană gravă la cap. Mergênd la poliție sĕ raporteze, aicĭ se afla și ministru president Szell, care la învitarea deputaților kossuthiștĭ venise sĕ-șĭ ia informațiunĭ și sĕ intervină Pe când căpitanul voia sĕ vorbéscă, cădŭ fără simțire la picióre le lui Coloman Szell. Scena a fost sguduitóre. Rapórtele comisarilor polițienescĭ sosiau cu grămada, dând scire despre scenele sângeróse, ce se petreceau pe stradă.

Séra s'a jucat la teatrul maghiar piesa „Gotterhalte“. Teatrul era ticsit de public și de deputațĭ 48-iștĭ. In tot decursul representației demonstrațiunile contra imnului dinastiei, nu încetară nicĭ pe un moment. Nu numai în teatru, ci și pe stradă s'a făcut acésta. Ciocnirile între demonstranțĭ și polițiștĭ erau la culme. Sângele curgea ca într'o bătălie. Dintre polițiștĭ 11 fură grav rănițĭ. S'au făcut numeróse arestărĭ. Localitatea clubului independist s'a transformat în adevĕrat spital, plin cu rănițĭ. Pe strade domnesce adevĕrată stare de asediu. Polițiștiĭ au ocupat tóte stradele. Ciocnirile și bătăile n'au încetat nicĭ la miedul nopții. Ordinea nu era încă restabilită atuncĭ. Orașul întreg pare un vulcan. Pentru ședința de adĭ a dietei, kossuthiștii au pregătit un atac violent contra guvernului.

Ceea-ce s'a întêmplat ierĭ și adĭnópte în Budapesta, a fost o adevĕrată revoluție.

*

Pe când în Budapesta se petrec scene de felul acesta, *parlamentul vienes* s'a pus pe lucru. El desbate tocmai acum proiectele *pactului vamal* austro-ungar, în deplină liniște. De pe băncile Germanilor radicalĭ naționalĭ se aud din incidentul acesta vocĭ contra Ungurilor. Câțĭ-va din deputații acestui partid au cerut, ca Austria sĕ se separeze de Ungaria, fiind-că din pactul actual numai Ungaria ar trage folósele atât în privința economică, cât și politică.

Germania și Nemții din Ungaria.

(Din parlamentul german.)

In „Reichstag“-ul (parlamentul) german din Berlin, un deputat din partidul național-liberală cu numele *Hasse*, care este tot-odată și președintele uniunei pangermane (alldeutsche Verband), s'a plâns despre „prigonirea Germanilor în Ungaria“, și cu acéstă ocasiune a îndreptat atacurĭ aspre contra Maghiarilor.

După-ce a vorbit despre altele, a trecut la cestiunea triplei alianțe. El dise: „Sĕ nu se pună prea mult preț pe elementul maghiar în tripla alianță. Maghiarii nu fac decât 5 procente din întrégа poporațiune a triplei alianțe, dér se pórtă așa, ca și când ei ar fi poporul cel mai însemnat în acésta alianță, și se vede că cei din Wilhelmsstrasse (de la ministeriul de esterne german) o și cred“.

„In Ungaria“—continuă Hasse—„domnesce o castă de 10,000 de Evrei și de cei de altă naționalitate trecuțĭ la Maghiarĭ (maghiaronĭ), carĭ n'au nicĭ un simț pentru aceea, că Ungaria are a mulțumi cultura sa numai Germaniei. Declarațiunea lor, că Ungaria ar fi un stat național și că trebue sĕ renunțe a fi un stat de drept, este ridiculă. Acésta ar trebui sĕ ni-o însemnăm bine când încheiăm alianțe. Modul cum sunt tractațĭ Germanii în Ungaria, carĭ necurmat sunt insultați, arată, că Ungaria nu este un stat de drept și că și la tribunale domnesce volnicia. In 15 Februarie a. c. Nemții au fost ofensațĭ și batjocurițĭ în camera ungară, și acest popor minuscul cutéză a neliniști pe toțĭ vecinii sĕi“.

Cancelarul *Bülow* respundĕnd la acea parte din discursul lui Hasse, în care acesta a vorbit despre Ungaria și despre politica Ungurilor față cu naționalitățile, a făcut nisce declarațiunĭ importante.

Bülöw începe prin a spune, că nu póte fi în interesul Germaniei de a se amesteca în afacerile interne ale altor state. N'are drept la acésta, fiind-că nicĭ Germanilor nu li-ar plăcé, décă alții din afară s'ar amesteca în afacerile interne ale imperiului german. Un amestec din partea Germaniei în afacerile altor state, n'ar fi în interesul ei, căcĭ șĭ-ar pierde simpatiile și sprijinul acelor bărbațĭ, la carĭ a contat până acum politica germană, fără de a îmbunătăți situația conaționalilor. Nu putem interveni în favorul Germanilor, carĭ din punct de vedere al dreptului internațional trăesc separațĭ de Germania. Acesta este un principiu fundamental vechiŭ al politicei germane, pe care a inaugurat'o Bismarck, și de la care nicĭ unul din urmașii sĕi nu se va abate. Tocmai fiind-că voim, ca națiunea maghiară sĕ ocupe pe cât e posibil o poziție însemnată în cadrele monarchiei austro-ungare, dorim, ca națiunea maghiară sĕ nu se isoleze în mod ostil de cultura germană, căreia Ungaria are sĕ-i mulțuméscă mult, sĕ manifeste o atitudine amicală față de locuitorii de limbă germană supușĭ ai corónei Sf. Stefan, carĭ tot-déuna au fost cetățenĭ fidelĭ ai acestei țĕrĭ.

Büllow se referă apoi la nisce ordinațiunĭ date de Bismarck la 1883 către consulul german din Budapesta, în care se spune, că guvernul german se reține a face critică asupra mĕsurilor luate de guvernul ungar, chiar și când aceste mĕsurĭ n'ar plăcea opiniunei publice din Germania.

Contele Bülow continuând dice: A doua ordinațiune a fost adresată la 1874 către ambasadorul german din Viena, căruia i-s'a comunicat o pretinsă declarație a ministrului de atuncĭ contele Andrassy. „Nu se póte sci, décă nu va veni timpul când imperiul german, silit de vr'una din partide, séu din alte cause, nu numai că se va forța a progresa mai departe în ce privesce unitatea statelor germane, ci îșĭ va întinde sfera de influență și peste granițele actuale, asupra Germanilor din Austro-Ungaria.“ La acésta Bismarck a rĕspuns: In general am credut până acum și sunt și astădĭ convins, că îngrijirile colportate de partidele austriace antigermane, au dispărut cu totul. E firesc lucru, ca imperiul german și populația acelor țĕrĭ, carĭ pe basa naționalității lor séu în virtutea tradițiilor istorice sunt înrudite, sĕ se intereseze cu bunăvoință unele de altele și după desființarea confederațiunei germane de odinióră. Credem însĕ, că raportul acesta nu l'am folosit de la 1866 încóce, decât pentru consolidarea relațiilor amicale și de bună vecinătate cu Austro-Ungaria. De sigur, că cei din Viena și Budapesta nu vor fi strĕinĭ de recunóscerea, că puterea și unitatea imperiului german mai mult ar pierde, decât ar câștiga prin aceea, că s'ar contopi cu provinciile ereditare austriace, carĭ de 400 anĭ sunt de fapt separate. Ar fi nedrept, mai departe, décă astfel de declarațiunĭ îndreptate în contra nóstră s'ar fi făcut numai din indisposiția, ce derivă din greutățile, carĭ stau în strinsă legătură cu cestiunea naționalităților din Austria, séu din aceea, că vrem sĕ facem pe alții responsabilĭ de îngrijirile nóstre. E lucru firesc, că contele Andrassy simte și judecă în primul rĕnd ca Maghiar, și astfel a uitat póte că noi am profitat de tot momentul pentru a ne arăta simpatia față de influența îndreptățită a părții ungare a monarchiei. Décă însĕ totușĭ și tocmai un astfel de bărbat de stat a avut îndoelĭ față cu politica nóstră, un bărbat, căruia împĕratul-rege Francisc Iosif i-a încredințat posiția conducĕtóre cea mai înaltă, atuncĭ eu cel mult décă *voiŭ reduce îndoelele acestea* ale unui bărbat maghiar *la cestiunea Sașilor din Ardeal.* Faptul, că Sașii ardelenĭ șĭ-au pierdut autonomia ereditară, a produs sensație în cercurĭ largĭ. *Noi însĕ nici-odată și prin nicĭ un semn n'am dat ansă la bănuiala, că ne-am fi amestecaț undeva în afacerile supușilor strĕinĭ, carĭ sunt de origine germană, orĭ că ne-am reserva dreptul de intervenție séu apĕrare.* De astfel de intenție stăm tot așa de departe, încât privesce pe Sașii ardelenĭ, pe cât de departe stăm de încercarea de a lua partea fraților noștri de sânge din provinciile baltice, America de nord séu Elveția, pe basa naționalității și limbei. Décă Germanii din Ungaria séu Transilvania au causă de a se plânge, îi putem compătimi; *nu putem însĕ sĕ ne lăsăm a fi dușĭ în erore prin acésta, atât în ce privesce raporturile nóstre politice cu guvernul respectivei țĕrĭ, cât și în ce privesce deplina nóstră reservă față de amestecul în afacerile interne ale respectivei țĕrĭ.*

Décă diarele germane judecă astfel, séu décă nisuesc a ațița simpatia națională în contra guvernului regatului ungar, eu regret acésta, cum regret alte servicii ce le fac diarele acestea pentru banĭ séu din ură de partid. Măcar de ar succede — încheie cancelarul — cuvintelor lui Bismarck, ceea-ce nu mi-a succes mie până acum: a esplica d-lui deputat Hasse deosebirea între fantomă și realitate, între politica sentimentală și *politica reală*, care singură póte fi spre binele țĕrii, și la care noi ținem strins.

SCIRILE DILEI.

— 8 Martie v.

Adunarea estraordinară a comitatului Sibiiu. In diua de 16 Martie s'a ținut adunarea estraordinară a comitatului Sibiiu, la care au participat și vre-o 15 membri românĭ. La ordinea dilei era adresa comitatului Pojun trimisă la tóte comitatele, spre a-se alătura și ele și a cere guvernului, ca sĕ reguleze prin lege dreptul ca ómenii sĕ sĕ se pótă aduna și sĕ facă asociațiunĭ. Cel dintâiŭ, care a luat cu-

---

séu alta, uniĭ și alțiĭ veneau si se jăluiau, că nu capĕtă mâncare de ajuns, că nu le dă de lucru în meserie, ci îi folosesc la alte lucrărĭ..., că îi bat stăpâniĭ și altele, și altele. Acestea tóte trebuiau complanate cu multă chibzuélă.

Îmĭ aduc aminte, că un ucenic cu numele Moldovanu, era aședat la un măestru lăcătuș, astădĭ încetat din viéță. Acesta era om iute de fire, și cu cale, fără cale bătea pe ucenic cu ce-i venea în mână.

— N'am ce face, îmĭ rĕspundea măestrul, îmĭ strică fierul și-mĭ face pagubă.

La urmă băiatul era sĕ mérgă la diregătoria industrială, ca sĕ pârască pe măestru. Acum vine acesta la mine, și se rógă sĕ mijlocesc ca băiatul sĕ nu-'l pâréscă, pentru-că se temea de pedépsă. A trebuit sĕ stăruesc mult pe lângă băiat ca sĕ nu facă arătare și sĕ rĕmână și mai departe la măestru, care îmĭ promise, că nu-i mai face supĕrărĭ pe viitor. Băiatul m'a ascultat.

Anul trecut, trecênd printr'un oraș mai mare din patrie, vĕd, că mĕ salută un domn tînĕr, bine îmbrăcat, roșu la față, plin de viéță.

Rĕspund salutul și privesc lung la tînĕr.

— Nu mĕ cunóscețĭ, dice el apropiindu-se de mine. Sunt Moldovan dela măiestrul....

— De pe Valea lată?

— Nu vĕ aducețĭ aminte de mine?

— Cum sĕ nu? dér astădĭ cine sĕ te cunóscă. Vĕd că eștĭ domn mare.

— Mulțumesc, d-le.... mĕ aflu bine. Sunt angajat la... am trei coróne la di.

— Bravo. Sĕ fi numai om cinstit și sĕ stai de lucru.

M'a salutat cu multă reverință și neam despărțit.

Eram forte mișcat și satisfăcut.

Acum câțĭ-va anĭ, alt episod.

Treceam prin orășelul X. Aicĭ mĕ abat la preotul din localitate, vechiu prietin al meu, pe care nu-l vĕdusem de vre-o 19 anĭ

Vorbim de referințele locale.—Sci ce? îmĭ dise preotul, sĕ-țĭ spun un lucru, care te intereséză. In orășelul nostru este o șcólă pentru tineriĭ, carĭ vreau sĕ se aplice ca îngrijitorĭ de pădurĭ. Intre cei 30 tinerĭ sunt și câțĭ-va Românĭ. Toțĭ capĕtă uniforme. Sunt întreținuțĭ de stat. Directorul însĕ, șovinist de specialitate, a pretins, ca Româniĭ sĕ-șĭ maghiariseze numele. Unul din Românĭ n'a vrut de loc sĕ-șĭ schimbe numele. Conveniam cu tineriĭ românĭ. Veneau și pe la biserică. Intrebându-l eu, îmĭ rĕspunde apăsat: domnule părinte, eu nu-mĭ schimb numele, pentru-că așa ni-a spus d-l președinte, când eram ucenic la Brașov. Domnia sa ne învĕța: „Dragiĭ mei, orĭ unde vețĭ fi, și orĭ-ce vețĭ face, numele și legea nu v'o schimbațĭ, de neamul vostru nu vĕ lăpĕdațĭ“.

Ochiĭ mi-se umediră de lacrimĭ audĕnd acestea.

Preotul a trimis anume după tinĕr, ca sĕ-l vĕd. Nu-l mai cunosceam. Era un tînĕr voinic. Mi-a spus că este dintr'o comună din comitatul Făgărașului, a învĕțat cojocăria în Brașov, dér fiind trebuință de îngrijitorĭ de pădurĭ în ținutul Făgărașului, s'a hotărît sĕ facă școla de pregătire prescrisă pentru scopul acesta. Era băiat deshețat.

— Băiete, i-am dis la despărțire, ținețĭ firea, fi Român cinstit.

Depărtându-se, mi-se părea că este mai înalt cu o schiópă.

Și Tiu?

Intr'una din dile mĕ întâlnesce d-na Zinca D.

— D-le P., de câte orĭ trec prin piață, tot-déuna vĕd pe un ucenic cu un coș mare în spate, în cât îți este milă de el. Hainele lui sunt tot rupte, măiestrul nu-i dă de lucru.... informéză-te despre el, ar fi bine, décă i-ațĭ face vre-un ajutor.

Incă în diua aceea visitez pe măiestru și chem pe ucenic la mine acasă, ca sĕ mĕ informez de starea lui.

Ce era?

Dumitru *Tiu*, copil orfan de tată și mamă, din Scheiĭ Brașovului, fără rudeniĭ mai de aprópe, a fost dat de cine-va sĕ învețe pantofăria la un măiestru strĕin, care avé o casă de copii și forte puținĭ mușteriĭ.

Doi anĭ de dile bietul Tiu n'a prins acul și sula în mână, ci tot cu băiețiĭ maisterului în brațe, cu cofele după apă și cu coșul prin têrg.

Aflând acestea, mĕ duc la măiestrul-pantofar Kovács Ferentz din ulița négră Nr. 50, care de decĭ de anĭ are câte 4—6 uceniciĭ românĭ la învĕțătură. Măiestru cinstit și cu dragoste către ucenicĭ.

Am hotărît cu dênsul, sĕ ia băiatul pe 3 anĭ, sĕ-l îmbrace, ér „Asociațiunea“ sĕ-i dea pe an un ajutor de 25 florinĭ.

Tiu, după trei anĭ, ieși calfă cu atestatele cele mai bune. Cu un mic ajutor de drum, a plecat la Pesta sĕ se „perfecționeze“ în meșteșug. Aicĭ a petrecut mai mulțĭ anĭ. Ca sĕ se pótă înscrie la „școla de croielă“, Asociațiunea nóstră i a încuviințat un ajutor de 30 florinĭ. In Pesta s'a purtat așa de bine, în cât a fost ales secretar la societatea internațională a calfelor de acolo.

Din Pesta, după ce-'șĭ adunase câte-va

vêntul a fost d-l Dr. *Beu*, care propune sĕ se sprijinéscă adresa din Pojun. Propunerea d-lui Dr. Beu a fost primită. După acéstă a venit propunerea, ca sĕ se scótă o fóie a comitatului, după cum se ordonéză de la ministeriu: în limba statului. Comitetul permanent propune ca fóia acésta sĕ se scótă în limba maghiară, germană și română. Viceșpanul face o contra-propunere, ca fóia sĕ se scótă numai unguresce, după cum e porunca de sus. Contra propunerii viceșpanului vorbesce d-l I. A. de *Preda*, președintele clubului român, și părintele V. *Florian* din Racovița. In urma votului s'a hotărît scóterea foii *în tóte trei limbile*. S'au desbătut și douĕ obiecte, cari interesézá de aprópe pe Românii din Bradu. Consiliul comunal din Bradu i-a oprit pe Românii de acolo, ca sĕ-și pășuneze vitele de jug în pădurea comunală. Românii au recurat contra acestei hotărîri In congregațiune recursul a fost apărat de d-l d. *Comșa* și părintele *Florian*, însĕ de geaba, căcĭ Sașii i-au majorisat pe Românĭ cu voturile lor. O altă decisiune a consiliului comunal din Bradu, contra căreia Românii au protestat, încă a fost întărită de congregație. Prin acésta a doua decisiune *li se detrage Românilor ajutorul, ce li s'a dat până acuma pentru biserică și școlă*.

Procese de presă. Abia sunt câte-va sĕptĕmânĭ, de când Gh. Mohan fost responsabil pentru redacția „Tribunei" fu condamnat la 15 lunĭ închisóre, ér „Tribuna" la 11,000 coróne amendă. Pe ȡiua de 30 Martie sunt fixate alte douĕ procese la curtea cu jurațĭ din Clușiŭ tot contra „Tribunei" și anume unul pentru articolul „*Córda se întinde*" publicat în Nr. 209 din 27 Noemvrie, ér celălalt pentru o serie de articole ale d-lui profesor *Raica* din Ploiești, publicate în „Tribuna" sub titlul „*Politica maghiară*". In aceste 2 procese va fi tras în judecată tot Gh. Mohan. — Afară de acestea douĕ — după cum cetim în „Tribuna" — s'au pus în curgere alte douĕ procese, dintre carĭ unul pentru articolul „Mene, Thekel, Phares" publicat la 8 Februarie, a doua ȡi după condamnarea lui Mohan.

Părechea regală română, spune o fóie din Bucurescĭ, nu va părăsi țéra în primăvara acésta. Regele Carol, se ȡice, ar fi renunțat pentru moment la stagiunea pe care e făcea în primăvara fie-cărui an la Abazzia. Regina va petrece cât-va timp la Curtea de Argeș, în palatul pregătit pentru principele Ferdinand, ér Regele Carol va sta în capitală. Hotărîrea Suveranilor României de a rĕmâné în țéră într'o epocă pe care tot-déuna o petreceau în streinătate, este viu comentată în cercurile politice.

Cărțĭ confiscate. In luna Maiŭ 1902 bibliotecarul casinei române din Orăștie a comandat de la institutul de editură „Minerva" din Bucurescĭ mai multe cărțĭ. Institutul „Minerva" a trimis pachetul cu 38 volume, care a și sosit la 22 Iunie în Orșova. De aicĭ apoi i-s'a pierdut urma. Nouĕ lunĭ întregĭ n'a sciut nicĭ bibliotecarul din Orăștie, nicĭ institutul de editură Minerva, ce s'a întâmplat cu cărțile. In sfîrșit în ȡiua de 18 Martie 1903 cărțile au sosit la Orăștie, nu însĕ tóte câte s'au trimis, căcĭ s'au confiscat din ele câteva, în urma ordinului ministerial 47/1903 de la 2 Martie, și anume: 1. „Istoria lui Mihai Vitézul pentru poporul român" 2. „Istoria Românilor sub Mihaiŭ Vodă Viteazul", 3 „Chestiunea Românilor din Transilvania și Ungaria". Cele de mai sus le scrie „Libertatea" după care le-am luat și noi.

Pentru Românii din Macedonia. Marele ȡiar englez „*Times*" anunță, că între patriarchul grec și agenția română din Constantinopol sunt tratărĭ în vederea unei lupte comune în contra agitațiunei Bulgarilor macedonenĭ. Guvernul român doresce, ca în locurile unde sunt Românĭ și nu sunt bisericĭ românescĭ, sĕ se facă odată pe lună serviciul divin în limba română, ér în școlele grecescĭ sĕ se introducă învĕțĕmêntul limbei române. In schimb Românii vor primi în bisericĭ pe preoții grecĭ, carĭ vorbesc românesce.

„Agresiunĭ contra unui preot maghiar greco-catolic." Diarul „M—g" scrie următórele: „Inainte de asta cu mai mulțĭ anĭ, când au ales pe Papp *Lajos* preot gr. cat. în Sătmariu, foile române au îndreptat agresiunĭ vehemente contra acestui preot cu sentimente maghiare, dér pe urmă au tăcut, fiind-că au vĕȡut, că episcopul ține mult la el (!). Acuma, din incidentul unei loterii ce o aranjéză, în favorul bisericei sale, foile române din nou sĕ năpustesc cu sĕlbĕtăcie asupra preotului patriotic pe motiv, că el a apelat la sprijinul publicului maghiar. Episcopul sĕu însĕ Dr. *Szabó* Iános, care cunósce calitățile eminente ale tinĕrului preot și le scie aprecia, a rĕspuns la năsdrăvăniile Românilor cu aceea, că l'a propus Majestății Sale, spre a fi numit Archidiacon și canonic onorar."

Am regretat în tot-déuna, că în biserica românéscă din Sătmariu, unde rĕsuna odinioră glasul unui Petru *Bran*, s'au numit în urmă preoțĭ, carĭ au lucrat contra direcțiunei acelui vrednic preot și regretăm, că la posițiile espuse din părțile acelea se numesc cu consecuență, vrednică de o causă mai bună, conducĕtorĭ sufletescĭ, carĭ ignoréză adevĕratele interese ale poporului, dér... de agresiunile foilor românescĭ contra lui Papp Lajos nu scim nimica. Opinia publică română este preocupată de alte cestiunĭ și nu-i rĕmâne timp a-l cresta și pe Papp Lajos. Acele pretinse agresiunĭ sunt decĭ numai nisce născocirĭ tendențióse.

S'a lăpĕdat de numele strămoșesc. Foile maghiare ȡi de ȡi publică câte o listă, arătând numele acelora, carĭ s'au lăpădat de numele moștenit de la părinții lor și și-au luat altul unguresc cu prețul de 1 corónă. In listele acestea vedem mai ales nume evreescĭ: *Kohn, Daicĭ, Nussbaum, Lindenștain, Șpițer* etc. Românĭ până acuma, spre lauda lor fie ȡis, n'am prea găsit. Dér étă că în ultima listă dăm și de douĕ nume românescĭ. Aceștia sunt: Ion *Neagu* din Hidegcuta ungurésca (săcuime), care și-a schimbat numele în *Nyárádi*, împreună cu patru copii minorĭ ai sĕi: Iosif, Petru, Mihai și Gavrilă. Al doilea este Iuliu *Galațianu* din Mociu, care și-a schimbat numele în *Kalocsa*, împreună cu copii sĕi minorĭ: Nicolae, Maria și Ana....

Vamă pentru cărțile legate. In proiectul austriac pentru tariful vamal se cuprinde disposiția, că pentru cărțile legate, ce vin din Germania, sĕ se plătéscă vamă. Disposiția acésta îi atinge de aprópe și pe concetățenii sașĭ, carĭ își procură hrana lor spirituală în cea mai mare parte din Germania. De altmintrea și în România se plătesce vamă nu numai pentru cărțile streine legate, ci și pentru cele nelegate românescĭ tipărite în streinătate.

O întrunire în Roma Pentru mâne Duminecă, studenții din Roma au convocat pe cetățenĭ la o întrunire, ce va avé loc în localul Teatrului Național, pentru a esprima simpatia poporului italian către Italienii din Austria, carĭ au hotărît sĕ înființeze o universitate la Triest.

Un Român decorat cu Legiunea de onóre. D-l Petru V. Grigoriu din Iașĭ (România), a avut distinsa cinste a fi decorat de guvernul republicei francese cu ordinul național al Legiunei de onóre, cu prilegiul promoțiunei reglementare, ce se face la anul nou în Franța, pentru meritele sale eminamente literare. D-l viceconsul al Franței din Iașĭ, în mod solemn a înmânat oficialminte poetului nostru chiar insigniile acestei frumóse distincțiunĭ, decorațiunea, în cutia căreia a găsit și o carte de visită cu douĕ cuvinte pline de cuviință francesă de felicitare din partea d-lui general Florentin, mare cancelar al acestei ilustre și glorióse instituțiunĭ creată de Napoleon cel mare. Persónele, carĭ au recomandat cu laude pe d-l Grigoriu la dreptul acestei atențiunĭ din partea națiunei francese, au fost cel mai celebru bărbat de stat actualmente în Franța d-l Waldeck-Rousseau, póte capul statului de mâne în Franța, și ilustrul poet Sully-Prudhomme, cu care de mulțĭ anĭ d-l Grigoriu este într'o interesantă corespondență literară și de la care păstréză nobile amintirĭ, precum portretul marelui poet cu o frumósă dedicațiune, și mai tóte scrierile sale cu dedicațiunĭ măgulitóre pe ele, trimise lui de ilustrul academician poet. Pe lângă acéstă onóre cucerită prin talent și muncă mărétă de d-l Grigoriu, domnia sa, cu prilegiul anului nou și a acestei distincțiunĭ, a primit felicitărĭ de la mulțĭ academicianĭ, poețĭ, literațĭ, jurnaliștĭ marĭ, cu carĭ de mulțĭ anĭ este în relațiunĭ intelectuale de prietenie prin corespondență, ca d-nii François Coppée, Jules Lemaitre, Rostand, Pierre Loti, Henri Lavedan, Jean Richepin, Sagnac, Rochefort, Drumont, Leon Bourgeois etc. D-l Grigoriu este înrudit cu Edgar Quinet prin soția acestui mare filosof al Franței, născută Asaki, și în casa căruia mergea des pe când încă era elev în Liceul Louis le Grand la Paris... („Archiva").

Năcasurĭ din America. Cumcă în America nu cresc plăcintele pe garduri, ni s'a scris de acolo de repețite-orĭ din partea Românilor ce au emigrat acolo. O astfel de scrisóre primesce și „Fóia Pop." de la un Român din Ohio. Étă-o:

„Ómenii noștri décă aud că în America se capĕtă pe o ȡi de lucru 3 și 4 fl., apoi se îndémnă unul pe altul, își vĕnd vitele, ba se bagă și datorĭ. In sfêrșit face cum póte de la 150 fl. până 200 și apoi iau drumul la America, căcĭ socotesc, că décă e pe o ȡi atâta plată, pe o lună se vine atât, într'un an, cel mult în doi mĕ fac om. Dér nu scie ce-l așteptă aicĭ, gândesce că cum ajunge, odată întră în lucru unde vrea, dér înzadar gândesce omul, căcĭ nu este așa, căcĭ chiar în iérna acésta și până în timpul de față sunt ómenĭ de ai noștri cu sutele prin orașe fără lucru și umblă din pórta de la o fabrică la cealaltă sĕ capete lucru și nu capĕtă, fiindcă în timpul iernei alte lucrurĭ nu mai sunt și apoi în fabricĭ nu pot sĕ încapă toțĭ, fiind lume multă, ba chiar și din fabricĭ în timpul iernei ti mai dau afară. De aceea omul trebue sĕ bage bine de sémă, că ce face, căcĭ pănă aicĭ e un drum lung și cu mare cheltuiélă. Dér sunt și ómenĭ, carĭ fac banĭ, carĭ au noroc de au lucru și care e om în virtute, de póte sĕ lucre orĭ și ce lucru. Dér puținĭ sunt de aceia. In America trec ómenĭ cu miile, dér puținĭ

---

parale, a plecat la Paris, unde petrece de 3 anĭ. Scrisorile lui, din Pesta și Paris, adresate președintelui și comitetului, nu conțin decât mulțumirile cele mai calde pentru ajutorul primit din partea societățiĭ nóstre.

De la Paris are de gând sĕ mérgă la Londra, de unde se rentórce la Brașov. Atuncĭ, „nu se va teme, ca-'l va întrece alt măiestru".

Étă ce face voința tare.

Alte și alte scene mi-se împrospĕtau în memorie, de pe timpul, când mĕ aflam în mijlocul a sute de copilașĭ, veniți în Brașov din tóte părțile Ardealului, ca sĕ iee merinde pentru întréga lor viéță.

Când ar vedé cineva tabloul înduioșător, ce-l oferă acești tinerĭ la sĕrbătórea sff. Mihail și Gavril, când se sĕrbéză parastasul pentru generosul donator Mihail *Stroescu*, care împreună cu mult stimata-i soție Elisa au dăruit pentru acești copilașĭ o fundațiune de 50 mii lei, — când ar vedé, cum așteptă băieții cu acéstă ocasie împărțirea hainițelor din fundația pomenită, numai atuncĭ și-ar puté face o ideie despre sentimentul ce produce un act de binefacere.

Nu mi-se șterg nicĭ-odată din minte impresiunile acestor sĕrbătorĭ de binefacere.

Sute de băiețĭ așteptă smerițĭ și cu dor, sĕ capete câte o haină.

„Voi, luând în primire darurile de astădĭ, le ȡiceam cu ocasia unei astfel de sĕrbătorĭ, rugați-vĕ împreună cu mine: Dumneȡeu sĕ odihnéscă în pace pe binefăcĕtorul nostru, ér nobilei dómne Elisa, Atotputernicul sĕ-i lungéscă firul vieții până la adêncĭ bĕtrânețe, ca vĕȡênd înaintarea némului nostru, sĕ se pótă bucura de ródele mănóse ale jertfei lor marinimóse".

Acéstă rugă, ȡisă cu cea mai profundă evlavie, se ridica la treptele tronului dumneȡeesc din pieptul sutelor de băieți.

Bucuria și mulțumirea celor împărtășițĭ cu ajutóre, nu se póte descrie.

Dómne! gândescĭ în aceste momente, de ce nu pot ajuta și eu, cum a-șĭ dori, pe acești lipsițĭ.

* * *

Adêncit în aceste contemplații, ajung la localul Asociațiunei, situat în centrul orașului, într'o casă nouă, către stradă. Localul se compune din douĕ camere spațióse, curate. In cea dintâiŭ este un biliard pentru distracția meseriașilor tinerĭ. In a doua este așeȡată archiva și biblioteca societății. Drept în față, pe părețele dinspre stradă, atêrnă portretele generoșilor *Mihail și Elisa Stroescu*, lucrate în oleu de rĕposatul pictor Mih. Pop.

In sală erau deja adunațĭ toțĭ membrii comitetului, cum și alțĭ fruntașĭ inteligențĭ și măestri. In câte-va minute sala nu mai puté cuprinde numĕrul însemnat al harnicilor noștri măestri.

Președintele d-l profesor Ioan *Socaciu* cu seriositatea-i cunoscută, ocupă locul presidial și deschide adunarea printr'un discurs bine simțit, în care arată mĕsurile chibzuite luate din partea comitetului pentru progresarea societății. Cuvintele președintelui au fost acoperite cu urărĭ de „sĕ trăiéscă".

Se cetesc apoi voluminósele rapórte despre activitatea societății din anul trecut. Adunarea le ia la cunoscință, primesce propunerile comitetului, căruia îi esprimă mulțumită protocolară.

Intre binefăcĕtorii marinimoșĭ, carĭ ajută astădĭ societatea, este marele nostru institut „Albina", care îi dăruesce în fiecare an câte 400 coróne pentru acoperirea de taxe școlare.

Am vĕȡut cu bucurie mai multe ȡiare trimise gratuit societății din partea redacțiunilor.

Rapórtele despre lucrările îndeplinite în anul trecut, întocmirea practică a contabilității introdusă de d-l I. C. Panțu și esecutate de contabilul d-l I. Murăroiŭ, organisarea în genere a tuturor agendelor societății, au făcut cea mai bună impresiune asupra adunărei generale. Acésta este meritul netăgăduit al membrilor comitetului, din care fac parte între alții d-nii: prof. I. *Socaciu*, judele în pensie Petru *Pop*, profesorul I. C. *Panțu*, apoi comercianțĭ și măestri.

Fiind că vrednicul fost președinte d-l I. *Socaciu*, a declarat, că din mai multe cause nu póte primi conducerea mai departe, dér că în calitate de membru în comitet bucuros își va da concursul sĕu și pe viitor, la învitarea comitetului s'a ales un nou președinte.

*

Nu pot încheia fără a esprima recunoscința Asociațiunei meseriașilor față cu d-l Ilie *Savu*. D-sa, trei anĭ ca secretar, trei anĭ din urmă ca vice-președinte, a adus societății servicii necontestabile. Fiind acum chemat la conducerea celei mai marĭ firme române din Brașov, *Eremias nepoțiĭ*, între regretele unanime ale binevoitorilor Asociațiunei, este silit sĕ-șĭ restringă activitatea de până acum față cu societatea. Asociațiunea însĕ contéză și pe viitor la sprijinul d-sale, de aceea l'a și ales ca membru în comitet.

N. P. P.

se folosesc. Ioan *Vlad*, june, Poiana-Sibiului, acum în America-de-nord. Osnaburg Ohio."

Roumanian Society „Vulturul" din Pittsburg. Românii emigraţi în America şi carĭ s'au stabilit la Pittsburg s'au constituit într'o societate de lectură şi au apelat la fraţii lor din Transilvania, rugându-i sĕ le trimită cărţĭ pentru biblioteca, ce vor sĕ o înfiinţeze, ca sĕ aibă ce ceti şi sĕ nu-şĭ uite limba. Pe lângă cei-ce au contribuit pănă acuma, şi ale căror nume s'au publicat în numerile de dĭ ale fóiei nóstre, adĭ a depus la redacţia nóstră d-l maturisant de la şcólele comerciale I. *Bumbea* următórele volume legate: 1) „Istoria Română" de Tocilescu, 2) Nuvele de Gane tomul II. 3) Generaţia de la 1848 şi era nouă, de A. C. Cuza.

Surdĭi nu mai scapă de miliţie. Esistă o datină pĕcătósă între unii flăcăi ajunşĭ la etatea de asentare, că în scopul de a scăpa de miliţie se ciungăresc înşişĭ, unii tăindu-şĭ degetele de la mâna dréptă, alţii spărgêndu-şĭ timpana urechilor (spre a deveni surdĭ), etc. In timpul din urmă s'a constatat deosebĭ la flăcăii aparţinĕtorĭ cercului de asentare al corpului de armată Nr. 7 (din Craşovia), că mulţime din ei, altcum trupeşĭ şi sănĕtoşĭ, erau cu timpana spartă (sfredelită). Pentru a le lua pofta de ciungărire, comandantul de corp a dat acum ordin comisiunilor de asentare *sĕ asenteze şi pe cei cu timpana spartă*, décă altcum sunt apţĭ, avênd apoi sĕ fie întrebuinţaţĭ la trupe pentru sĕvêrşirea lucrurilor ordinare.

Un nou proces sensaţional la Paris. Diarele aduc scirea, că în curênd se va începe un proces intentat de fiica inginerului austriac Negrelli, care a făcut planul deschiderei Canalului de Suez, plan care a fost adoptat de Lesseps când a fondat Societatea canalului de Suez. Fiica lui Negrelli va dovedi, că are drept la *160 de milióne de francĭ*, în carĭ sunt cuprinse şi dobândile. Mai mulţĭ martorĭ, ceruţĭ de judecătorul de instrucţie, au depus că listele fundatorilor Societăţii ar fi fost falsificate pentru a se esclude Negrelli de a participa la profite.

Se caută *un ajutor (adjunct) de notar*, care sĕ fie Român, om de încredere, solid, fără familie. Va avé întreţinerea întrégă şi salar lunar de la 30—40 coróne. Postul se póte ocupa imediat, la un notar român din comitatul Albei-inferióre. Pentru informaţiunĭ a-se adresa la administraţia „Gazetei Transilvaniei", adaugându-se o marcă de 15 fil.

Scirĭ locale.

Asociaţiunea pentru sprijinirea învĕţăceilor şi sodalilor românĭ şĭ-a ales în adunarea generală anuală ţinută în Dumineca trecută un nou comitet compus, din următorii membrii: N. *Petra Petrescu*, preşedinte, Eugen *Precup*, măestru lăcătuş vice-preşedinte; D. *Haler* măestru cojocar, cassar; V. *Popovicĭ*, măestru măsar, controlor; Romul *Frateş* învĕţător, secretar. Membrii: Petru *Pop*, jude de tribunal în pens.; I. *Socaciu*, profesor, I. C. *Panţu*, profesor; Ilie *Savu*, comerciant: G. *Cioflec*, măestru cojocar, I. *Murăroiu*, funcţionar de bancă; N. *Balea*, măestru pantofar, şi N. *Platoş*, măestru croitor. — Raportul comitetului pe anul 1902 îl publicăm la alt loc al fóiei nóste. — Cu ocasiunea adunării d-l prof. N. *Sulică* s'a înscris de *membru fundator* al asociaţiunei cu taxa de 40 cor.

Violinistul Arno Hilf din Lipsca va da aicĭ un concert în diua de 27 Martie. Renumele acestui artist este cunoscut în tótă Europa şi aprecierile marilor diare din Berlin, ca „Vossische Ztg", „Berliner Tageblatt", „Berliner Ztg" etc. sunt fórte elogióse. Dênsul va veni la Braşov acompaniat de tînĕrul artist *Malcher* de origine braşovean, care a fost elevul d-sale. Programul se va publica la timp.

Teatru german. Mâne, Dumineca, se va representa *„Die goldene Eva"*, comedie în 3 acte de Franz de Schönthan şi Franz Koppel-Ellfeld.

— Lunĭ se va da pentru prima óră *„Monna Vanna"*, dramă în 3 acte de M. Maeterlinck.

De la tribunalul din Braşov.

(Afacerea cu tricolorul de la cununa pusă pe mormêntul lui Andreiŭ Mureşianu).

Toţĭ cetitorii noştri vor fi sciind, că rĕmăşiţele pământesci ale poetului nostru Andreiŭ Mureşianu sunt aşedate spre vecĭnică odihnă în cimeteriul din Gróverĭ, în Braşov.

Românii Braşovenĭ şĭ-au arătat recunoscinţa naţională faţă de poet, ridicându-i un monument sepulcral, ér în diua de 3/16 Maiŭ, aniversarea adunării celei marĭ, ce s'a ţinut la 1848 în Blaşiŭ, în fie-care an o mână piósă punea câte o cunună pe mormêntul poetului.

Aşa s'a întêmplat şi anul trecut. Poliţia însĕ a confiscat des de diminéţă panglica tricoloră de la cunună. A doua di cei-ce se plimbau prin aleaua, ce duce spre Tîmpa au zărit ó altă cunună cu tricolor, pe care cine-va o adusese nóptea spre a înlocui cu ea pe cea confiscată. Acest tricolor a fost lăsat sĕ fâlfăie în vînt până pe la órele $1^1/_2$, când veniră mai mulţĭ poliţiştĭ sĕ-l confisce din nou.

Pe alee şi pe maidanul din Gróverĭ, erau ca în tot-déuna între alţii şi mulţĭ elevĭ de la şcólele române. Mânaţĭ de curiositate, băieţii se adunară sĕ vadă unde se duc atâţia poliţiştĭ şi ce vréu sĕ facă? Printre băieţĭ se amestecară şi calfe şi alte persóne, carĭ veniau de la prând din Scheiŭ spre cetate, unde îşĭ aveau ocupaţiunea lor.

Băieţii vor fi lărmuit puţin, cum e obiceiul băieţilor, când alérgă şi sar şi strigă cu cărţile sub suóră, bucurându-se de cele câte-va minute libere, ce le au înainte de a întra în şcólă.

Poliţiştii au considerat drept demonstraţie gălăgia inofensivă a băieţilor şi i-au scris pe câţi-va în carnet. S'a pornit contra lor cercetare, care însĕ s'a dovedit, că nu e motivată şi prin urmare nu s'a ridicat în potriva lor nicĭ un fel de acusare.

Poliţiştii însĕ şĭ-au notat în carnet şi pe doi industriaşĭ, anume Gheorghe *Drăghicĭ* culegĕtor de litere şi Dumitru *Mogoş*, calfă de ciorăpar, carĭ au fost daţĭ în judecată pe motiv, că au aţîţat băieţii la împotrivire contra autorităţilor, crimă prevĕdută în § 165 al codului penal şi care se pedepsesce cu temniţă ordinară până la 3 anĭ.

Erĭ, în 20 Martie s'a judecat procesul lui Drăghicĭ şi Mogoş la tribunalul din Braşov sub preşedinţa judelui Dr. *Iahn*, fiind procuror Dr. *Molnár*, ér apĕrător d-l candidat de advocat Dr. Ioan *Fruma*, ţinênd locul d-lui advocat Simeon *Damian*

In urma pledoariei d-lui Dr. Ioan *Fruma* atât Drăghicĭ, cât şi Mogoş au fost achitaţĭ (mântuiţĭ) de sub acusarea de aţîţare contra autorităţilor, dér procurorul a ridicat în cursul procesului altă acusare contra lor, anume acusarea, că cei doi au făptuit delictul de aţîţare contra unei naţionalităţĭ prin aceea, că ar fi strigat cu acea ocasiune: „Trăiéscă Românii — crepe Ungurii!" Acest delict este prevĕdut în § 172 al codului penal şi se pedepsesce până la doi anĭ închisóre de stat.

Faţă cu *Mogoş* numai un poliţist a susţinut, că a audit aceste cuvinte, dér faţă cu *Drăghicĭ* au susţinut doi poliţiştĭ sub jurămênt. Drăghicĭ încă a produs vr'o 5 martorĭ, carĭ sub jurămênt au mărturisit, că nu l'au audit rostind asemenea vorbe.

Sentinţa tribunalului a fost pentru Mogoş de achitare, dér pe Drăghicĭ l'au condamnat la *1 lună închisóre de stat şi 100 cor. amendă*. In casul când amenda de 100 cor. nu s'ar puté incassa acésta se va preface în dece dile închisóre.

Procurorul a luat recurs în contra sentinţei atât faţă de Mogoş, cât şi faţă cu Drăghicĭ. Mogoş s'a declarat mulţumit cu sentinţa, dér Drăghicĭ şi apĕrătorul au anunţat de asemenea recurs.

Tricolorul, care era pe masă ca „corpus delicti" a fost dat procurorului spre nimicire.

Raportul

Comitetului „Asociaţiunii pentru sprijinirea învĕţăceilor şi sodalilor meseriaşĭ românĭ" din Braşov, pe anul de gestiune 1902, cetit în adunarea generală ţinută în 15 Martie 1903.

Onorată adunare generală!

Se împlinesc acum trei anĭ, de când comitetului D-vóstră i-aţĭ făcut onórea de a-l angaja cu purtarea agendelor, ce cad în competinţa Asociaţiunii. Comitetul D-v. în acest period a făcut tot, ce i-a stat în putinţă, pentru a mări prestigiul Asociaţiunii nóstre în special şi al meseriaşului în generale. S'a folosit tótă ocasiunea, ca sĕ se delăture cel puţin unele neajunsurĭ ce reduc atât de mult munca meseriaşului.

Comitetul vĕ va presenta în cele următóre tóte momentele mai însemnate din activitatea sa din anul de gestiune 1902, avênd deplina convingere, că locurile umbróse, eventualele greşelĭ ne vor fi de învĕţătură, ér resultatele îmbucurătóre vor fi un isvor de încuragiare pentru viitor. Onorata adunare generală sĕ va convinge, că activitatea comitetului nu s'a mărginit numai la sprijinirea materială a învĕţăceilor românĭ, ci spiritul timpului ne-a îndemnat sĕ căutăm a-le da şi hrană sufletéscă.

1) Funcţionarea comitetului.

In anul de gestiune 1902 comitetul a ţinut 17 şedinţe, şi despre resultatul desbaterilor, carĭ s'au petrecut în aceste şedinţe vom da în cele următóre raport amĕnunţit. Ca în tot-déuna şi în anul acesta, pe lângă stăruinţa de a organisa pe măestrii într'un singur corp, lucrarea de căpetenie a comitetului a fost îngrijirea materială, intelectuală şi morală a ucenicilor.

Purtarea socotelelor din anul 1902 s'a făcut după proiectul de contabilitate lucrat de d-l I. C. Panţu şi admis spre aplicare de comitetul Asociaţiunii în şedinţa din 21 Febr. 1902, care aflându-se de fórte practic, va fi aplicat şi în viitor.

2) Asociaţiunea nóstră faţă de alte societăţĭ homogene.

A. Din 19 până în 26 Oct. 1902 n. a fost deschisă esposiţia industrială aranjată de „Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiului" şi de „Reuniunea sodalilor românĭ din Sibiiu". Comitetul D-v. a pus suma de 100 cor. la disposiţia a doi membrii, care ar avé dorinţa sĕ cunoscă esposiţia, fără a-i obliga sĕ represinte Asociaţiunea în mod oficios, pe lângă pretensiunea, ca pe basa esperienţelor făcute acolo sĕ facă într'una din şedinţele comitetului raport şi eventuale propunerĭ. D-nii *E. Precup* şi *N. Balea* şi-au luat acest angajament şi în şedinţa comitetului din 7 Novembrie 1902 au presentat raportul pretins de comitet pe care acesta l'a luat la cunoscinţă cu observarea, ca sĕ se ţină în evidenţă dorinţa exprimată de numiţii domnĭ, ca şi industriaşii românĭ din Braşov şi jur sĕ aranjeze la timpul sĕu o astfel de esposiţie.

B. Camera comercială şi industrială din loc prin hârtia Nr. 19/902 a învitat Asociaţiunea nóstră sĕ participe la esposiţia de lucrurĭ de calfe şi de ucenicĭ, care o va aranja în dilele prime ale lunei lui Aprilie 1903. Comitetul a căutat sĕ satisfacă după posibilitate acestei învitărĭ, comunicând ucenicilor, că numai aceia dintre ei vor fi ajutaţĭ din partea Asociaţiunii, carĭ vor presenta lucrărĭ proprii pentru a fi expuse la numita exposiţie; ér pentru ca se se influinţeze asupra măestrilor, ca se permită învĕţăceilor de a lucra pentru exposiţie s'a ales o comisie în persónele d-lor *D. Haller*, *E. Precup* şi *N. Balea*. Aceste demersurĭ au avut efect îndestulitor, căcĭ s'au anunţat un numĕr suficient de ucenicĭ

3) Plasarea ucenicilor in anul 1902.

In anul acesta s'au plasat 88 de ucenicĭ românĭ la 17 branşe şi anume: la lăcătuşĭ 16 inşĭ, pantofarĭ 16, cismarĭ 12, zidarĭ 9, lemnarĭ 6, mesarĭ 4, croitorĭ 4, comersanţĭ 4, zugravĭ 4, tipografĭ 2, pilarĭ 2, tinichigii 2, brutari 2, faurĭ 2. cofetar 1, curelar 1, şi bărbier 1. Numĕrul tuturor ucenicilor este de 279. Pentru a mijloci plasarea, pe lânga altele s'a purtat cu părinţii băieţilor o corespondenţă întinsă, în care s'au dat informaţiunile necesare pentru plasare, s'au îndemnat la îmbrăţişarea meseriilor şi li-s'au arătat folósele diferitelor meserii. Celor mai mulţĭ băieţĭ veniţĭ din afară li-s'a căutat loc potrivit stării sociale şi dorinţei părinţilor, închiând în locul acestora contract pe basa plenipotenţelor primite.

4) Intrunirea ucenicilor.

Avênd în vedere, că ucenicii cercetéză şcólele de meserii, în care tóte obiectele li-se propun în limbĭ strĕine, comitetul a făcut tot posibilul, ca sĕ vie cât mai des în atingere cu ei.

Spre scopul acesta în tóte Duminecile se întrunesc între órele 2 şi 4 în localul Asociaţiunei, unde membrii comitetului au ocasie sĕ-i cunóscă, şi sĕ le dea poveţe părintescĭ, îndemnându-i sĕ asculte de mai marii lor, însĕ nicĭ-odată sĕ nu-şĭ uite de părinţii lor, carĭ le-au dat viéţă, şi de némul şi biserica, cărora aparţin. Un efect îmbucurător al acestor întrunirĭ a fost acela, că ucenicii s'au cunoscut, s'au familiarisat şi s'au împrietinit unii cu alţii, care tóte aceste alipirĭ îĭ fac mai resistibilĭ curentelor strĕine

Pentru cultura lor morală au mai fost tot-déuna provocaţĭ se urmeze regulat cursurile de catechisare punêndu-li-se în vedere, conform unui conclus al comitetului că de la tómnă încolo nu vor mai puté reflecta la ajutóre din partea Asociaţiunii, décă nu vor fi înscrişĭ le religiune şi nu décă vor cerceta regulat órele de religiune.

Cursurile de catechisare le-au ţinut domnii: *Iosif Maximilian*, *Iosif Aron* şi *Traian H. Pop*. In locul d-lui Iosif Aron, Veneratul consistoriŭ prin decisul Nr. 1184 scol. a încredinţat cu catechisarea respectivilor ucenicĭ pe d-l *Dr. Sterie Stinghe*. Din biblioteca Asociaţiunii li-s'au împrumutat ucenicilor cărţĭ de cetit şi adeseorĭ au fost supuşĭ la probă de cetit. In urmă din când în când s'au controlat, décă în adevĕr au şi cetit cartea împrumutată şi décă au şi înţeles ceea ce au cetit. Avem de observat, că toţĭ cetesc cu multă plăcere, şi pentru a satisface mai uşor acestei plăcerĭ, am înmulţit biblioteca cu mai multe esemplare în valóre de cor. 31·84.

5) Ajutorarea materială a ucenicilor.

In prima linie vom aminti la locul acesta stipendiile, pe carĭ le mijlocesce Asociaţiunea pentru ucenicĭ, observând că în anul acesta ni-s'a pus la disposiţie spre acest scop un plus de 100 cor., aşa că în total s'au împărţit cor. 1150.

Cei 34 de ucenicĭ, carĭ au beneficiat de stipendii în anul 1902 aparţin la următórele branşe: rotarĭ 2, pantofarĭ 6, lăcătuşĭ 3 cojocarĭ 2, mĕsarĭ 5, croitorĭ 8, faurĭ 1, cismarĭ 3, cărnăţar 1, tinichigii 1, sculptor 1.

Afară de acésta li-s'au plătit multora taxele şcolare, sĕu li-s'au dat ajutóre de spălat, ér unor sodalĭ ajutóre de drum şi din fundaţiunea generoşilor Mihail şi Elisa Stroescu li-s'au împărţit la 116 ucenicĭ haine. Actul acesta s'a sĕvêrşit Dumineca în 10 Noemvrie 1902 la 2 óre p. m. în localul Asociaţiunei, fiind presenţĭ membriĭ comitetului împreună cu preşedintele şi mai mulţĭ măeştri românĭ din loc. D-l preşedinte a adresat înainte de tóte numĕrului imens de învĕţăcei, ce aşteptau sĕ fie ajutaţĭ, cuvinte bogate în învĕţăturĭ şi în sfa-

turĭ părintescĭ. In aceeaşĭ di la 10 óre a. m. s'a ţinut parastas întru odihna sufletului fericitului donator Mihail Stroescu în biserica din Cetate, oficiat de d-l protopop B. Baiulescu, care cu acéstă ocasiune a ţinut o vorbire, în care a arătat unele din meritele marelui bărbat, îndemnând pe băeţĭ a se face vrednicĭ de ajutórele, ce le primesc. La parastas au asistat comitetul în frunte cu d-l preşedinte, precum şi un mare numĕr de ucenicĭ.

6) Calfe.

În anul 1902 s'au declarat calfe 112 ucenicĭ din următórele branşe: pantofarĭ 21, zidarĭ 20, lăcătuşĭ 15, cismarĭ 11, lemnarĭ 9, croitorĭ 6, comersanţĭ 5, zugravĭ 5, măsarĭ 4, măcelarĭ 3, cârnăţarĭ 2, cojocarĭ 2, rotarĭ 2, brutarĭ 2, tipograf 1, şelar 1, ţiglar 1, covrigar 1, bărbier 1.

7) Ajutorarea măeştrilor.

Comitetul în anul de gestiune 1902 a cumpĕrat pentru un măestru material brut în valóre de cor. 40, sub condiţiunea ca sĕ ia spre instruire un ucenic român.

8) Intrunirea meseriaşilor.

Luând în considerare, că măeştriĭ românĭ, în urma împrejurărilor sociale convin fórte arareorĭ unul cu altul, Comitetul s'a îngrijit, ca localul Asociaţiuniĭ sĕ stea după trebuinţă la disposiţia membrilor, provĕdêndu-l cu jurnale şi reviste, şi a făcut un regulament special referitor la cercetarea localului, la drepturile şi datorinţele membrilor în local. Aicĭ au ocasie membriĭ Asociaţiuniĭ sĕ se cunóscă, sĕ schimbe idei sănĕtóse, sĕ se distreze câte-va óre, sĕ se alipéscă unul de altul şi ca urmare a acestora sĕ devină mai resistibilĭ curentelor strĕine. Intrunirile acestea mai au avantagiul de a ferì pe măeştriĭ de localurĭ necorĕspundĕtóre şi de a împiedeca ca banul sĕ între în mânĭ strĕine. Ar fi de dorit, ca înţelegênd însemnătatea acestor întrunirĭ, sĕ ia parte la ele cât mai des şi cât mai mulţĭ.

9) Binefăcĕtoriĭ Asociaţiuniĭ.

Cu recunoscinţă trebue sĕ amintim de aceia, carĭ ne-au dat mână de ajutor în anul 1902 pentru realisarea scopului, ce-'l urmărim:

1. Societatea „*Transilvania*“ din Bucurescĭ.

2. Institutul de credit şi de economiĭ „*Albina*“ din Sibiiu, care ne-a ajutat cu 400 cor. la plătirea taxelor de şcólă.

3. Redacţiunile foilor: „*Fóia Poporului*“, Sibiiu; „*Transilvania*“, Sibiiu; „*Familia*“, Oradea-Mare; „*Albina*“, Bucurescĭ; „*Voinţa Naţională*“, Bucurescĭ; „*Monitorul Oficial*“, Bucuresci, care tóte ne au trimis gratuit diarele lor.

Tot-odată amintim, că lăsămêntul fericitului *Burbea* nu s'a putut încă realisa.

10) Membriĭ Asociaţiuniĭ.

Asociaţiunea numĕră astădĭ 105 membriĭ, dintre care 76 sunt localĭ.

Cu regret trebue sĕ amintim, că trei membriĭ fundatorĭ ne-au părăsit pentru totdeuna, anume fericiţiĭ Nicolau *Mocanu*, protopresbiterul Ioan *Petric* şi comerciantul Nicolae *Eremias*. Onorata adunare generală este rugată a-'şĭ esprima condolenţele sale prin sculare.

11) Propunerĭ.

Onorată adunare generală!

Comitetul D-vóstrĕ ales pentru trieniul expirat, mulţămind pentru încrederea arătată, prin acésta îşĭ depune mandatul şi rógă, ca după ce veţĭ lua la cunoscinţă raportul cassei şi al comisiunei censurătóre, sĕ binevoiţĭ:

1. a da Comitetului absolutoriu şi a alege un nou Comitet;

2. a vota budgetul pe anul 1903;

3. a exprima mulţămită în scris binefăcĕtorilor noştri, anume:

a) Generósei donatóre, dómnei *Elisa Stroescu*;

b) Institutului de credit şi economiĭ „Albina“ din Sibiiu;

c) Redacţiunilor diarelor: „Fóia Poporului“, „Transilvania“, „Familia“, „Albina“, „Voinţa Naţională“ şi „Monitorul Oficial“;

d) Eforiei şcólelor centrale române din loc pentru biletele de băi gratuite acordate ucenicilor.

Braşov, în 27 Februarie 1903.

I. Socaciu, preşedinte. *Dr. C. Lacea*, secretar.

„Moţii“ la America.

Vidra-de-jos, Martie 1903.

Am cetit, că din mai multe colţurĭ ale ţĕrii nóstre a început emigrarea în America. Aşa şi din comuna nóstră s'au dus încă acum e anul: Gavrilă Ţoc, Iosif Cióră şi Iuon Surdu. Ei ajungênd în lucru la diferite fabricĭ, până acum au trimis frumoşĭ bănişorĭ la familie, ca sé-şĭ plătéscă darea şi alte datorii, şi şĭ-au adus aminte creştinii noştri şi de sfânta lege a lor, adecă au trimis pentru pregătirea Paştilor 60 cor.

Vĕdênd mai mulţĭ bărbaţĭ din comuna acésta, că cei carĭ s'au dus nu o duc toçmai rĕu, cum li-se întêmplă acasă, s'au întovărăşit 10 inşĭ, şi anume: Petru Ţoc, Alecsandru Bordea, Todor Bĕcu, Ioan Tomuş, Nicolae Popa, Vasilie Ţoc, Bordea Nicolae, Ion Heller, Goia Petru, Petru Becu şi în 5 Martie au plecat spre America, o cale aşa lungă, despre care nicĭ ideie nu au. Dér ce sĕ facă bietul Român, când e nĕcăjit şi plin de datorii? Işĭ sacrifică chiar şi viéţa, numai sĕ rĕsbéscă cu greutăţile. Americanii noştri, carĭ s'au dus în ţéra aceea, nu s'au dus dóră ca sĕ o vadă, ci s'au dus ca sĕ-şĭ facă ceva bănişorĭ, căcĭ la noi fórte cu greu trăesc ómenii, cum dic Moţii:

Munţii noştri aur pórtă,
Noi cerşim din pórtă 'n pórtă

Şi ca sĕ scie şi cetitorii acestei scumpe foi, care e causa emigrării Moţilor la America, voiŭ aminti cu ocasiunea acésta următórele:

E sciut, că locuitorii din munţii Apusenĭ s'au ocupat şi se ocupă cu deosebire cu lemnăritul, adecă: ciubere, şindilă, scândurĭ, etc. Până au fost pădurĭ bune, făceau bieţii Moţĭ mai multe întreprinderĭ. Acum însĕ pădurile sunt mai rărite, taxele sunt mai marĭ, aşa că cu cât cumpĕră materialul, după-ce îl lucréză, de abia îşĭ câştigă traiul vieţii.

Altă causă este, că locuitorii comunelor nóstre păşunau vitele pe munţĭ şi fiesce care locuitor avea puţintele vite. Acuma însĕ nicĭ de acestea nu mai pot ţiné, căcĭ păşunaturile sunt oprite prin sĕmînţă, ér altele le ţin pădurarii. Şi aşa pe di ce merge sĕrăcesce bietul Moţ, în cât a început a vinde din avere şi din vite, ér astădĭ rar vedĭ ciurdĭ de vite, ci numai câte-o văcuţă două, orĭ o căpruţă séu óie şi câte un cal slăbănog.

La nĕcazurile acestea se mai adaug altele şi mai marĭ: poporul s'a înglodat în datorii, ér esecutorul mai în tóte dilele e pe la uşile lor.

Étă causele şi nĕcazurile ce îndémnă pe locuitorii noştri muntenĭ a emigra la America. Cu durere spun, că ómenii se gată de drum cu sutele sĕ emigreze, décă nu li-se mai îmbunătăţesce sórtea.

Tomuş Alexandru.

„Gotterhalte“ la Teatrul maghiar.

A scrie o dramă „*Gotterhalte*“ şi a-o representa la „Teatrul maghiar“ din Budapesta: étă o „genială“ ideie, ce i-a trăsnit prin creerii unui kossuthist.

„Drama“ din cestiune a fost jucată la numitul teatru şi Miercurĭ séră. Public imens. Un grup de deputaţĭ kossuthiştĭ înalţă „representaţia“ prin presenţa lor Când se ridică cortina. musica cântă „Kossuth-nota“. Aplause sgomotóse — şi cu acésta representaţia întră în zodia — demonstraţiei. Pe bină apare un tînĕr oficer „honved“ şi începe sĕ declame despre „patrie şi naţiune“. Apare şi un moşnég, care vorbesce tînĕrului despre „Kossuth-nota“, ér publicul acompaniéză fie-care espresie cu aplause asurditóre. Spiritele se înfierbântă şi când cortina cade, orcan de aplause umple sala teatrului.

Urméză „marea scenă“. Moşnégul „honved“ îşĭ încheie rolul dicênd, că la „hoher himnusz“ numai un rĕspuns póte sĕ i-se dea: „Kossuth nota“, pe care o cântă. Publicul cântă şi el, galeriile, parchetul, lojile rĕsună de „Kossuth-nota“, apoi ca la comandă şed cu toţiĭ şi ascultă mai departe representaţia. Lucrul naibii însĕ: taraful de lăutarĭ de pe bină începe sĕ cânte „Kossuth nota“ şi publicul „din sentiment de datorie“ se ridică şi cântă, cântă în cor, luând el rolul „actorilor“.

In scena, când un ofiţer din armata comună strigă ţiganilor sĕ cânte „Gotterhalte“, furtuna isbucnesce cu forţă elementară:

— Abzug!

— Abzug a „hohérhimnusz!“

Teatrul întreg începe se bubue de strigărĭ de protestare contra imnului.

Cortina cade. Aplausele ţin un pătrar de oră. Şi érăşĭ încep sĕ cânte „Kossuth nota“. Publicul nu vré sĕ se mişce din loc, ci se ridică şi cântă cu cei de pe galerie şi din lojĭ cântecul lui Kossuth şi repetă acest cântec. Cântarea e amestecată cu fluerăturĭ şi bătăi din picióre, până când demonstraţii, obosindu-se, s'au strecurat rênd pe rênd afară din teatru.

Acésta, cum am dis, s'a petrecut Miercurĭ séra. Frumósă petrecere acum în postul Pascilor....

Din Sasca-montană.

— Martie 1903.

Onorată Redacţiune! Daţi-mĭ voie sĕ vĕ scriu ceva despre nisce bărbaţĭ de inimă carĭ lucră din rĕsputerĭ pentru prosperarea şi binele nostru. In primul loc amintesc pe părintele Ioan *Murgu*, care cunoscêndu-şĭ chiemarea de preot, a stăruit cu o rară energie pe lângă poporul săscan, pentru înfiinţarea unei şcolĭ confesionale gr. or. române, acum de când cu trecerea la stat a şcólelor societăţii căilor ferate c. r. Un altul în locu-i la astfel de chemare nu ar fi avut póte atâtea cuvinte, ca sĕ înfrunte tóte greutăţile şi sĕ facă pe poporul nesciutor sĕ înţelégă causa pentru care d-sa a luptat cu atât curagiŭ. Şcóla confesională română în Octomvrie a. tr. ş'a început deja activitatea.

Dér d-l părinte a mai avut a lupta şi pentru alegerea de învĕţător şi pentru alegerea noului comitet parochial, care a decurs însĕ cu aşa mare linişte şi ordine, încât nu s'a aşteptat, — semn bun acesta.

Al doilea bărbat vrednic este nou alesul învĕţător d-l Nicolae *Mircea*, care în scurtă vreme de când ocupă postul de învĕţător în comuna nóstră, a arătat un progres, care de la puţinĭ învĕţătorĭ se póte aştepta. 'Ţi-e mai mare dragul sĕ asculţĭ pe micii copii cum cântă sf. liturgie în 2 vocĭ pe note, sub conducerea învĕţătorului. Mai mult d-l Mircea a aranjat în 16 Februarie st. v. un concert cu elevii în sala d-lui George Sporea, care concert a succes bine şi a înveselit inimile tuturor celor de faţă. D-l Dr. Iuliu Tămăşel la adresa căruia un elev a ţinut un cuvênt ocasional, mulţămind elevilor şi gratulând învĕţătorului, rosti puţine cuvinte, dér mişcătóre dicênd, cumcă nu s'a aşteptat la atâta onóre şi bucurie din partea elevilor şi a învĕţătorului. Işĭ ţine de datorinţă a face tot posibilul pentru înaintarea şi înflorirea némului românesc. Jertfa ce a adus pe altarul şcólei conf., se servéscă de esemplu tuturor acelor bărbaţĭ de inimă, carĭ iubesc şcóla şi cultura naţiunei române.

In fine între cei vrednicĭ ocupă loc şi d-l Traian *Bratescu* actualul comptabil la „Comóra“ din Sasca mont. Mult au aşteptat ómenii din Sasca pe un asemenea bărbat apt de a conduce un cor vocal, până în sfîrşit Dumnedeu li-a trimis pe d-l T. Bratescu. Dênsul a înfiinţat cam vr'o 18 corurĭ vocale prin alte părţĭ, ér la noi în comună s'a angajat la înfiinţarea unui cor vocal ocnăresc, la apelul d-sale au şi alergat 51 de persóne, bărbaţĭ, carĭ au sărit în ajutorul ocnarilor cântăreţĭ punêndu-se în fruntea lor d-nii: Dr. I. Tămăşel, preşedinte, şi d-l notar cercual Iustin Chirilă, preşedinte de onóre.

De óre-ce fondul înfiinţândului cor „Bufana“ din Sasca stă de-ocamdată fórte slab materialmente, s'a aranjat Duminecă séra în 16 Februarie o petrecere cu joc în sala lui A. Coches în favorul fondului. La cassă au întrat 215 cor. şi 78 banĭ, din carĭ subtrăgêndu-se spesele de 48 cor., a rĕmas un plus de 167 cor. 78 banĭ, din care s'au dăruit d-lui dirigent 20 cor. şi şcólei conf. 10 cor. Rĕmâne un venit curat pe séma fondului 137 cor. 78 banĭ, care s'au depus la casa de pĕstrare din Sasca Montană.

Cu ocasiunea acésta au întrat de la următorii domnĭ: Iustin Chirilă notar 5 cor., Dr. I. Tămăşel advocat, I. Murgu paroch, Odor Béla apotecar, I. Maior comerciant şi N. Mircea învĕţător conf. câte 2 cor., Costa Dăneţ învĕţător de stat, P. Bogariu primar, P. Popovicĭ vice-notar, I. Popovicĭ câte 1 cor. şi Traian Bratescu 2 coróne.

Priméscă domnii amintiţĭ carĭ au plătit peste taxă şi pe acéstă cale mulţămirile nóstre sincere pentru generositatea ce au arătat'o şi de astă-dată faţă de tînĕrul cor ocnăresc. Dumnedeu sĕ le ajute ca şi pe viitor sĕ fie tot cu aceeaşĭ dare de mână pentru asemenea scopurĭ de binefacere.

I. P.

ULTIME SCIRI.

Salonic, 21 Martie. Scirĭ sosite din Monastir descriu situaţia de acolo ca fiind estrem de gravă. Uciderile sunt la ordinea dilei în vilaet. In Monastir au fost omorîţĭ doi ómenĭ, carĭ n'au voit sĕ se alăture resculaţilor şi sĕ contribue cu banĭ. S'a hotărît proclamarea stărei de asediu.

Petersburg, 21 Martie. S'a descoperit aicĭ o întinsă conspiraţie anarchistă, cu remificaţii în întréga Rusie şi în străinătate. Centrul conspiraţiei ar fi Galaţia.

Literatură.

—„*Balade poporale*“ de Avram *Corcea*. O broşură elegant tipărită de 137 paginĭ, conţine o mulţime de poesii poporale, carĭ caracteriséză fantasia poetică a poporului nostru. Aceste poesii s'au cules de autor de la un lăutar din Bănat cu numele „Vincenţie Micu“. Preţul broşurei e 1 cor. 60 banĭ plus 20 banĭ porto. Se póte procura de la tipografia A. Mureşianu, Braşov.

Atelier pentru industria de casă.

Reuniunea femeilor române din comitatul Hunedórei şi-a pus de ţinta stăruinţelor sale: sprijinirea şi desvoltarea industriei de casă românescĭ. Delà esistenţa ei de 16 anĭ, Reuniunea acésta lucră mereu întru atingerea scopului sĕu. Prin esposiţii, premierĭ a cercat a pĕtrunde în mijlocul poporului nostru, pentru a încuraja femeile române de a păstra cu scumpĕtate frumósa şi preţiósa *industrie de casă*, moştenită de la străbunele lor.

Vedem némurile cele mai distinse din ţĕrile civilisate, cum stăruesc sĕ menţină industria lor, care forméza nu numai mândria naţională, dér garantéză tot-odată şi bună starea poporaţiunei lor. Aşa de esemplu vedem în Belgia, Francia şi Irlanda înflorind în sinul poporului de sute de anĭ industria renumitelor dantele, carĭ forméză adevĕrat tesaur naţional. Statele orientale furniseză neîntrecutele covóre, carĭ prin fermecătórele lor colorĭ sunt aşa mult admirate şi plătite cu banĭ mulţĭ.

Strĕinii, carĭ călĕtoresc prin Ardél, rĕmân încântaţĭ de obiectele eşite din rĕsboiul şi de sub acul femeii române. Motivele Româncelor, cu carĭ împodobesc pânzĕturile, covórele şi îmbrăcămintea lor, sunt de o *clasicitate şi frumseţă neîntrecută*.

Aceste admirabile cusăturĭ şi lucrărĭ textile, aplicate pe obiecte folosite de lumea cultă, ar produce adevĕrată furóre în domeniul industriei şi ar asigura prea frumóse venite ţĕrancelor nóstre atât de vrednice.

Reuniunea femeilor române din comitatul Hunedórei *intenţionéză a înfiinţa un atelier*, unde sub conducere sistematică şi de specialitate, să se realiseze o dorinţă şi lipsă de mult simţită. Pentru a pute întrupa însě acéstă ideie, are Reuniunea lipsă de o bogată colecţiune de mustre, carí avêndu-le la atelier, să pótă confecţiona diferitele lucrărí, carí vor fi menite a forma obiect de export.

In urma acestora s'a adresat Reuniunea cu un apel către tóte femeile române din patrie cu rugarea ferbinte sě binevoiéscă a-i da ajutorul preţios, pentru-ca sě pótă realisa o ideie, care cinste şi folóse marí este chiemată a aduce nĕmului nostru românesc, şi sperăm, că apelul acesta va afla rĕsunet, în tóte părţile locuite de Românî. Ar fi de dorit, ca cei ce pot, sĕ dăruiéscă Reuniunei câte un obiect cât de mic, dér original, ţĕsut séu cusut. Póte fi obiectul: faţă de perină, covor, măsăriţă, cătrinţă, desagí, ştergar etc., cu un cuvênt orí-ce lucrare, aparţinênd industriei de casă ţĕrănescí.

Obiectele acestea dăruite „Reuniunii fem. rom. din comitatul Hunedórei“ vor forma proprietatea ei, ér numele generóselor donatóre vor fi induse în registrele Reuniunii drept perpetuă recunoscinţă. Donaţiunile mariniimóse sunt a se trimite la adresa dómnei presidente: *Elena Pop Hossu-Longin* în Deva.

Representaţie teatrală în Dêrgea

— Martie 1903.

On. Redacţiune!

In fruntaşa comună Dêrgea, sub conducerea harnicului învĕţător d-l Nicolau Sandru, s'au ţinut douě producţiunî declamatorice teatrale. Resultatul acestor douĕ producţiunî e îmbucurător. Venitul curat e de 100 coróne, basa unui fond, ce pórtă numele „fondul teatraliştilor“, cu menirea ca din interesele lui cu timpul sě se plătéscă léfa învĕţătorului.

Făcênd puţină socotélă, ne convingem, că în fie-care an venitul la 4 producţiunî teatrale fac 200 coróne, decí în 10 anî capitalul ar atinge suma de 2000 coróne, la carí adaugându-se interesele capitalisate din fie-care an, după 10 anî putem avé un capital de 2500 coróne. Interesele acestui capital cu 10% fac 250 coróne. Frumoşí banî aceştia, câştigaţí cu puţină sudóre. Ce câştig însemnat şi pentru popor care aşa de cu greu plătesce pe învĕţător, şi şi pentru învĕţătorii, carí din causa salariului de atâtea orí ajung în neplăcerí cu poporul.

Drept acea nu pot îndestul lăuda zelul d-lui Nicolau Sandru, care a avut o ideie atât de fericită şi s'a pus în fruntea tineretului din Dêrgea, ca pe acésta cale sě uşureze sarcinile poporului, ér pe séma învĕţătorului sě asigure incassarea salariului. Atât conducĕtorul, cât şi tineretul din Dêrgea servéscă de esemplu şi altora.

Pună-se pe lucru d-nii învĕţătorí — cu ajutorul preoţilor — ca pe calea acésta să-şí ajute lor şi poporului, mai vêrtos, că prin astfel de muncă sě ajută mult, ne spus de mult scopul şi luminarea poporului, şi se câştigă iubirea şi dragostea poporului.

Bucuria ce se cetea din faţa Dêrgenilor când mergeau la teatru, m'a frapat, dér mai ales în decursul producţiunei atâta îndestulire, atâta bucurie şi atâta mângâere se reoglinda în faţa tuturor, când vedeau, că ce póte face şcóla, ce sciu şi ce pot copiii lor.

Un participant.

Apel.*)

Este poruncă dumnedeéscă: „Sě iubescí pe de-aprópele tĕu, ca însuţí pre tine“.

In multe chipurí se póte arăta în faptă acéstă iubire faţă de de-aprópele. A întinde nutremênt trupesc celui flămând, este espresiunea acestei iubirí. Dér şi a întinde nutremênt spiritual celui lipsit de acest nutremênt, este espresiunea acestei iubirí, şi este o faptă cu atât mai bună, cu cât sufletul este mai pre sus de cât trupul.

Şi cine este deaprópele nostru, décă nu cel lipsit? Şi décă cel lipsit este chiar fratele nostru, au nu avem datorinţa cu atât mai sfântă, a ne arăta în faptă iubirea faţă de el?

Subscrisul strămutându-mĕ de curênd în parochia Reteag, un frumos centru, în care Românii, toţí gr. catolicí, sunt în numĕr de 1071 suflete, séu 50.50% faţă cu 6.90% catolicí de ritul latin, 22.40% de religiunea helvetică şi augustană (Ungurí şi Ţiganí) şi 20.10% israeliţí, dér' din vitregitatea împrejurărilor până aci puţin organisaţí, — îmí ţin de una din primele datorinţe, sĕ înfiinţez o bibliotecă parochială pentru popor, spre a-i mijloci nutremênt spiritual şi prin acésta sĕ întind un mijloc de cultivare din cele mai eficace.

Rog inimile generóse, sĕ binevoéscă a mĕ sprijini în acéstă întreprindere. Eventualele darurí le voiŭ primi cu mulţămită şi le voiŭ publica.

Cu acéstă ocasiune esprim mulţămită adênc simţită prea stimatului şi binecunoscutului nostru folklorist, d-lui Ioan Pop Reteganul, învĕţător pensionat în loc, care a donat pe séma înfiinţândei nóstre biblioteci 5 volumurí din scrierea sa: „Novele şi Schiţe“, broşura I şi a II-a, şi 2 volumurí din „Dr. Victor Onişor: Legiuirea ţĕrei nóstre“.

Vivant sequentes!

Reteag, în Martie 1903.

Cu tótă stima:
Ioan Sonea
preot gr. cat. al Reteagului şi filiei Baţia.

Poşta: *Retteg.*

*) Celelalte prea stimate Redacţiunî ale diarelor nóstre sunt rugate cu tótă stima, sĕ binevoéscă a reproduce acest apel.

Cât mâncăm?*)

Doctorii ne învaţă, că trei lucrurí ne păstréză sănĕtatea: hrana, munca şi aerul curat. De muncit, sătênul muncesce din greu, mai ales vara; de aer curat se bucură la câmp; numai mâncarea la el este fudulie. Săteanul nu scie cât preţ trebue sĕ pună pe hrană; se mulţumesce sĕ bage în coş: o cépă, un ardeiŭ, un castravete, ca sĕ-i facă stomacului de lucru; dér nu-şí dă cu socotéla, décă acéstă mâncare îi îndestuléză trebuinţele trupului, décă îi póte ţiné dilele, orí îi dă putere destulă la muncă.

Hrana ne cresce şi ne ţine cu viéţă; ne dă puterea de a munci şi de a înfrîna bólele, carí în tot minutul încércă sĕ ne năpădéscă trupul şi sĕ ne dobóre. O mâncare potrivită, la unele bóle, preţuesce mai mult de cât tóte doctoriile; ér alte bóle se vindecă numai cu mâncarea singură.

Invĕţaţii asémĕnă trupul nostru cu o maşină, căreia îi trebue apă şi ceva, care sĕ ardă, cum sunt cărbunii orí lemnele, spre a se puté pune în mişcare. O maşină nu umblă fără foc şi fără apă. Acestea îi dau puterea de a se urni din loc şi de a puté trage după ea şirul cel lung de vagóne încărcate. Pentru trupul nostru, hrana e tocmai aceea ce sunt cărbunii şi apa pentru o maşină. Din hrană ese căldura ce o simţim noi. O parte din hrană arde în noi, cum ard cărbunii în cuptorul maşinii. Trupul nostru întreg, e un cuptor, care nu se rĕcesce de cât odată cu sfirşitul vieţii. Décă n'am avé în noi acest isvor nesecat de căldură, am păţi érna ca muscele, ca bróscele, ca şerpii şi atâtea alte vietăţí, carí cad în amorţélă şi nu se mişcă, nu se hrănesc, nu simt de cât atuncea când le încăldesce dogoréla sórelui de vară. Hrana arde în noi fără pară, înăbuşit, cam în felul cum arde grămada de gunoiŭ de la vite.

De la o vreme începe sĕ se ivéscă stricăciunî la o maşină: adí i-se róde un şurub, mâne îi plesnesce o ţévă, altă-dată se slăbesce în încheieturí şi maşina trebue reparată. Părţile stricate trebuesc scóse şi în locul lor se pun altele bune. Acelaş lucru se petrece şi cu noi. Trupul nostru se strică şi se preface neîntrerupt, când suntem în viéţă. Cum se strică ţevile, şuruburile maşinei, tot aşa se strică în fie-ce minut câte-o părticică din sângele nostru, din carnea nóstră, din creerul, din mĕruntaele şi din tóte părţile trupului. Părticelele stricate sunt scóse afară din trup cu udul, cu sudórea şi cu rĕsuflarea. Stricăciunile se dreg cum se ivesc. In locul lor se pun alte părticele de sânge, de creer, de carne, pe carí le alege trupul din mâncarea cea de tóte dilele. Cu hrana băgăm în trupul nostru material nou şi prospĕt care are sarcina de a drege neîntrerupt stricăciunile din el. Hrana ne preface, ne primenesce trupul fără încetare. Ea are dóuĕ slujbe de împlinit: sĕ ardă şi sĕ producă în trup căldură, fără de care nu e viéţă, şi sĕ-l primenéscă, punênd material nou, în locul celui stricat. Lucrurile cu care ne hrănim trebue mai întâiŭ sĕ le pregătim, ca sĕ le facem bune pentru trup.

Cele mai multe din lucrurile pe carí le mâncăm, noi le gătim, le mestecăm şi le muiăm în gură şi le înghiţim. In stomac şi în maţe, mâncările se mistue, adecă se topesc şi apoi partea cea bună de hrană e suptă de păreţii maţelor şi împrăsciată în tóte părţile trupului, pentru-ca sĕ ardă şi sĕ dregă stricăciunile ivite; ér partea netrebuitóre e aruncată afară. Gătitul mâncării, mestecatul şi mistuitul sunt dér lucrărí, carí numai ajută trupul sĕ alégă partea ce-i trebue la hrană.

Invĕţaţii împart tóte lucrurile cu carí ne hrănim în trei: de-o parte pun pânea cu legumele, verdeţurile şi pómele; de altă parte e carnea cu lăpturile şi ouĕle şi de alta e sarea şi alte câte-va, pe carí ei le numesc minerale.

Décă socotim o viéţă de om la 60 de anî; atuncí în acest timp noi mâncăm mult din fie-care fel din lucrurile cu carí ne hrănim. Décă am pune la un loc tot ce mănâncă omul cât trăesce, am face o grămadă de 10 orí mai înaltă de cât el şi din acea grămadă am puté face 1.280 chipurí cât omul de marí. Ca sĕ înţelegeţí mai bine, priviţí pe părete acel chip de uriaş, lângă care stă un om, ca sĕ puteţí mai lesne face o asemĕnare între un om şi între ceea ce mănâncă el, cât trăesce. Un alt chip ne arată o pâne cât un munte şi un om alăturí, ca sĕ facem asemĕnare între pânea care o mâncăm şi între om. S'a socotit că în 60 de anî noi mâncăm 25.500 kg. de pâne. Décă am face din tótă o singură grămadă, acésta ar avé 400 metri cubî. Un alt chip ne arată un cartof mai înalt de cât o casă şi alăturí un om, care se uită uimit la el, fără sĕ-i vină a crede de cele ce vede că mănâncă. Dér pe lângă cartofí mai ne hrănim cu fasole, linte, bob, mazere, din care s'ar face póte o grămadă şi mai mare.

Un alt tablou ne arată un morcov şi lângă el e un măgar. Morcovul e de trei orí mai mare de cât măgarul. Póme mâncăm tot cât şi pâne. In alt tablou se vede un om cum se odihnesce lângă un mĕr. Din el a tăiat o felie, pe care o ţine în mână şi se uită la ea. Felia e de câteva palme şi abia se cunósce locul de unde e tăiată.

Cărnurile întrec şi pânea şi tóte legumele care s'au arătat. Din tótă carnea pe care o mâncăm, s'ar puté face un bou, cum arată acest tablou, înalt de 5 metri, în greutate de 18.000 kgr., adică la 45—50 boi. Faţă de el, un om ar fi tocmai ca acel copil, care abia se zăresce sus, călare pe el.

Sarea, care o punem în bucate ajunge la 1700 kg., Din ea s'ar puté face dece chipurí tocmai cât omul de marí, după cum se vede în acest tablou.

La bĕutură nu se potrivesc toţí ómenii. Socotéla e mai greu de făcut; dér décă punem câte 2 litri de beutură, cum e apa, vinul, rachiul, berea, pe dí, atuncí în viéţa nóstră am bea la 6000 vedre, care ar încăpea într'o căldare, aşa de mare cum arată acest tablou, faţă de om. Omul s'a suit pe o scară înaltă la gura ei ţinênd un pahar în mână.

Patima fumatului îl silesce pe om sĕ ardă atâta tutun, cât ar face din el o ţigară de 5 metri de lungă şi de 1.30—1.40 metri de grosă. Chipul acesta arată un om, care se trudesce sĕ ia în spinare o asemenea ţigare. Truda îi e zadarnică, pentru-că ţigara n'are o greutate mai mică de 1000 kgr., décă am socoti că fuméză numai câte 6 ţigărí pe di.

Cum vedeţí, lucrurile cu carí ne putem hrăni, sunt mai multe şi mai deosebite, de cât acelea pe carí le arde o maşină. Nu din tot ce mâncăm însĕ, tragem acelaş folos; în tocmai cum şi la o maşină nu tot ce punem în ea sĕ ardă, îi dă aceeaşí căldură, Se scie că unele morí şi maşiní de treerat se încăldesc cu pae.

Acestea ard cu pară mare, se trec repede, dér căldura, ce o dau e prea slabă. Cuptorul petrece multe pae până sĕ se înfierbintă apa ca sĕ învêrtéscă róta. Paele dau căldură mică, lasă cenuşe multă şi trebue sĕ ardă multe, ca sĕ misce maşina. Lemnele dau căldură mult mai mare de cât paele şi cenuşe mai puţină. De la cărbunî însĕ, căldura e mult mai mare şi de cât de la lemne. O mână de cărbunî dau tot atâta căldură cât dau câteva sute de kgr. de lemne şi cât un car de pae. Tocmai aşa se întêmplă şi cu mâncarea nóstră. Doctorii ne dovedesc că, verdeţurile: cépa, usturoiul, varda, ardeiul, castraveţii, ca hrană pentru om sunt mai rele de cât paele pentru maşină. In ele nu se găsesc materii carí sĕ hrănéscă trupul, sĕ-i dea căldură şi sĕ-l premenéscă, dregênd stricăciunile, ce se fac în el. Şi sătênul se hrănesce mult cu asemenea lucrurí, mai ales în post. Asemenea hrană nu e îndestulătóre. Ea se mistue greu, şi nu în întregime: rĕmân tot-déuna părţí netopite. Ca sĕ ne dea destulă putere trebue sĕ mâncăm mult, sĕ ne îndopăm; stomacul şi maţele se lărgesc şi se moleşesc; sângele se împuţinéză şi se face apos; rumenéla feţii se pierde şi omul se buhăesce, e lipsit de putere, simte slăbiciune în trup; n'are spor la muncă; greutatea trupului îi scade; carnea pe el se topesce, pielea se sbîrcesce; rĕmân numai ósele îmbrăcate în piele. Omul e mai friguros şi mai lesne isbit de bóle, care-l omóră. Viéţa se scurtéză. Décă mai are nenorocirea sĕ mănânce şi porumb stricat, se dă singur pradă morţii.

Legumele, cum e fasolea, lintea, mazerea şi bobul, pânea şi mămăliga au mai multă putere hrănitóre de cât verdeţurile; însĕ nu ne putem ţiné dilele numai cu ele. Şi din legume trebue sĕ mâncăm mult ca sĕ ne îndestulim trebuinţele trupului. Cărnurile, lăpturile, ouĕle sunt cele mai hrănitóre. Ele se aséménă cu cărbunii la o maşină. Ele hrănesc mai repede şi mai îndestulător, se mistue mai lesne şi mai bine Pe slăbănogí şi pe cei zăcuţí de bólă îi întraméză; celui sĕnĕtos îi dau putere la muncă, înmulţesc sângele, care curge în vine cu putere, ţine căldură în trup. Popórele carí se hrănesc cu cărnurí sunt puternice şi deştepte la minte; pe când cele hrănite cu legume şi verdeţurí rĕmân neputinciósé şi ajung sĕ fie stăpânite şi robite de altele.

(„Alb.“) *N. Nicolaescu*, Revisor-şcolar.

*) Conferinţă însoţită de proecţiunî luminóse, ţinută la cercurile culturale din comuna Frumuşiţa şi Oancea la 29 Decemvrie 1902 şi 12 Ianuarie 1903.

ECONOMIA.

Nimicirea vespiior.

Staţiunea entomologică (pentru studiarea insectelor) din Pesta, printr'un apel se adreséză la toţí proprietarii de pomí şi de vii, rugându-i sĕ nimicéscă deja *de cu primăvară* vespii, carí mai târdiu devin atât de primejdioşí pentru recolta pómelor şi a strugurilor.

Modul de nimicire e cât se póte de uşor şi constă în aplicarea de „sticle pentru prinderea de vespí“.

Anume: luăm sticle de 1—2 litri cu gura largă,*) le infăşurăm potrivit şi le atĕrnăm de crengile pomilor. In sticle turnăm mai întâiŭ apă, până la 1/3 parte a înălţimei, punem pe apă o scândurice de 4 cm. lungă şi tot atât de lată, ungĕnd'o pe d'asupra cu ceva dulcéţă, miere sĕu cu lictar subţiat. Pe urmă, înfăşurăm gura sticlei cu hârtie împăturată în 3 sĕu în 4, lăsând la mijloc o mică crepătură.

Cursele astfel ticluite le atĕrnăm de crengile pomilor, sĕu le aşeḑăm la viţele de vii. De fie-care pom câte una, sĕu décă pomul e crenguros, câte douĕ-trei. Cu cât mai multe, cu atât mai bine. Roiurile de vespĭ numai de cât mirósă unde este dulcéţa amăgitóre, şi e mai mare plăcerea de a vedé cât de cu zor năvalesc în sticle. De intrat intră ei cu uşurinţă, dĕr când e rĕndul sĕ iasă — îi ia Han-Tătarul! Că orĭ se isbesc de hârtia de de-asupra, orĭ se isbesc de păreţii sticlei şi urmarea ne apărată a isbiturilor este, că se rostogolesc în apă şi se înécă. Vorba Românului: Cu o lingură de miere mai multe musce prinḑĭ, de cât cu un butoiŭ de oţet!

Prinderea nu-ţĭ dă multă bătae de cap, nicĭ mult de lucru.

Vespii adunaţĭ e bine sĕ se ardă.

Când doi sĕu mai mulţĭ proprietarĭ sunt vecinĭ cu grădinile, e de dorit, firesce, ca cu toţii sĕ stîrpéscă vespii, căcĭ numai în acest cas ne putem aştepta la isbândă mai de dai-dómne.

Vespii sunt mai de multe felurĭ, a căror numirĭ scienţifice sunt: *Vespa vulgaris*, *Vespa germanica*, *Vespa crabro* şi *Polistes gabbicus*. Pentru a constata, că în diferitele părţĭ ale ţĕrei ce fel de vespĭ fac stricăciunĭ, d-l Iosif Jablonowski, directorul staţiunei entomologice din Posta, rógă pe proprietarii carĭ se interesézá de causă, ca sĕ-i trimită dĕnsului (pe adresa: M. kir. áll. *Rovartani Allomás*, Budapest, II. Oszlop utza 26.) câte o cutie de vespĭ prinşĭ próspeţĭ. Sĕ se pacheteze cu giluiturĭ fine de lemn, sĕu în câlţĭ şi sĕ se pună în cutie tare de lemn, pentru a nu se strivi în decursul espediţiei postale.

Spesele de pachetare şi de francatură le restitue staţiunea.

POVEŢE.

Intărirea ugerului. — Pentru bivoliţa, care i-s'a întărit ugerul şi nu-'i mai pornesce laptele, puneţĭ imediat sĕ-i spele ugerul cu leşie călduţă şi săpun. Apoi ungeţi-l cu un amestec făcut din albuşurĭ de ouĕ şi praf de scrobélă albă. Acest amestec pus pe uger în strat subţire se usucă şi lucréză ca cea mai bună doctorie, căcĭ apasă pe umflătură strîngĕndu-se, şi în acelaşĭ timp, ia din durere. Puneţĭ sĕ mulgă de 5—6 orĭ pe ḑi câte puţin ţiţa întărită. Mulsul sĕ se facă cu degetele forte curate şi înmuete în unt sĕu în unt-de-lemn. După 48 de ore sĕ se spele cu apă călduţă binişor stratul de albuş cu scrobélă şi sĕ se pună altul, care sĕ se schimbe ĕr la 48 ore. Credem că după 6 ḑile sĕ-i trécă. Nu uitaţĭ sĕ se mulgă de b—6 orĭ pe ḑi regulat şi câte puţin sfîrcurile întărite.

POSTA REDACŢIUNEI.

In n-rul 43 al fóiei nostre sub titlul „*Ce este oftica?*“ d-l Dr. Macri recomandă pentru combaterea ei „*ceiu de rădăcină de erbă de mare*“. Un abonat ne întrebă unde se găsesce acésta rădĕcină şi eventual sub ce nume ar trebui cerut la farmacie. Aceia dintre cetitorĭ, carĭ cunosc acéstă rădăcină sunt rugaţĭ a ne comunica, pentru a o puté comunica întrebătorului.

P. Todescu-Filipescĭ. Adresaţi-vĕ d-lui V. Tordăşianu, Sibiiu.

*) Mai potrivite sunt sticlele provĕdute cu brazdă în jurul gurei, cam în felul celor întrebuinţate pentru dulceţurĭ.

Calendarul sĕptĕmânei.

MARTIE. (1903) are 31 ḑile. GERMENAR.

Ḑilele	Călend. Iul v.	Călend. Greg.
Dum.	9 † S. 40 M. d. S.	22 Later. Octav.
Lunĭ.	10 S. m. Condrat.	23 Victorin
Marţĭ	11 C. p. Sofroniu.	24 Arch. Gavril
Merc.	12 C. p. Teofan Ev.	25 †Bunavestire
Joi	13 C. păr. Nicefor	26 Emanuil
Viner	14 Benedic şi Alex.	27 Hubert
Sâm.	15 Sf. mrt. Agapiu	28 Malchus

Bursa de mărfurĭ din Budapesta.

din 27 Martie 1903

Sĕminţe	Cualitatea per Hect.	Preţul per 100 chilograme dela	până la
Grâu Bănăţenesc . . .	80	7.95	8 10
Grâu dela Tisa	80	7.80	7.95
Grâu de Pesta	80	7.85	8.—
Grâu de Alba regală . .	80	.—	.—
Grâu de Bácska	80	—	.—
Grâu unguresc de nord .	80	.—	.-
Grâu românesc	80	--	.—

Seminţe vechĭ ori noue	Soiul	Cualitatea per Hect.	Preţul per 100 chilograme dela	până la
Sĕcara . . .		0—72	6.80	6.90
Orz . . .	nutreţ. .	60—62	6.70	6.75
Orz . . .	de rachiu	62—64	5.90	6.10
Orz . . .	de bere .	64-66	5.70	5 80
Ovĕs . . .		——	.—	.—
Cucuruz .	bănăţĕn .	75	.—	.—
Cucuruz . .	alt soiu .	73	—.—	—.—
Cucuruz .	„ „			
Hirişcă . .			5.75	6.—

Producte div.	Soiul		Cursul dela	până
Săm. de trifoiŭ	Luţernă ungur.	Preţul per 100 de chilograme	46.—	54.—
„	„ transilvană		—.—	—.—
„	„ bănăţenă		—.—	—.—
„	„ roşiă		56.—	62.—
Ulei de rapiţă	rafinat duplu		— —	—.—
Ulei de in . .			—.—	—.
Unsóre de porc	dela Pesta		80.—	80 50
„ „	dela ţéră . .		— —	—.—
Slănină . . .	svântată .		67.—	67 50
Prune	diu Bosnia		13 25	13.75
„			14.—	14.50
Lictar	Slavon şi Serbia		16.—	16 50
„	din Serbia în s.		12.75	12.25
Nucĭ . . .	slavon nou		12 50	12.75
Gogoşĭ . . .	sêrbesc		—.—	—.—
„	din Ungaria .		—.—	—.—
Miere	unguresci .		—.—	—.—
„	serbescĭ .		.—	—.—
Céră	brut		—.—	—.—
Spirt . . .	Drojdiuţa de s.		—.—	—.—

Cursul la bursa din Viena.

Din 20 Martie n. 1903

Renta ung. de aur 4%	121 35
Renta de coróne ung. 4% . . .	99 55
Impr. căil. fer. ung. în aur $3\frac{1}{2}\%$.	93.—
Impr. căil. fer. ung. în argint 4% .	99.40
Oblig. căil. fer. ung. de ost I. emis.	99.25
Bonurĭ rurale ungare $3\frac{1}{2}\%$ . . .	94 –
Bonurĭ rurale croate-slavone . . .	99.25
Impr. ung. cu premii	200.—
Losurĭ pentru reg. Tisei şi Seghedin .	159.—
Renta de hârtie austr.	100.65
Renta de argint austr.	100.65
Renta de aur austr.	121 40
Rente austr. 4% de coróne . .	101.20
Losurĭ din 1860.	154.15
Acţii de-ale Băncei austro-ungară .	15.97
Acţii de-ale Băncei ung. de credit.	751 50
Acţii de-ale Băncei austr. de credit	689 –
Napoleondorĭ	19.10
Mărcĭ imperiale germane . . .	117.05
London vista	239.90
Paris vista	95.40
Note italiene	95.40

Têrgul de rîmătorĭ din Steinbruch.

Starea rîmătorilor a fost la 17 Martie n. de 26,563 capete, la 18 Martie au intrat 1592 capete şi au eşit 452 capete, rĕmânĕnd la 19 Martie n. un numĕr de 27,703 capete.

Se notéză marfa unguréscă: veche grea dela 128—130 fil. tînĕră grea dela 137—138 fil., de mijloc dela 136—137 fil.

Sêrbéscă: grea 134—136 fil., de mijloc 132-134 fil., uşóră 130—132 fil. kilogramul

Cursul losurilor private

din 16 Martie 1903.

	cump.	vind.
Basilica	19 25	20 25
Credit	432.—	436 —
Clary 40 fl. m.	174 —	177 —
Navig. pe Dunăre.	—.—	—.—
Insbruck	84.—	88
Krakau	75.50	77 50
Laibach	73 —	75 50
Buda	180.—	185.—
Palffy	178 —	180.—
Crucea roşie austriacă . .	55 25	56 25
„ „ ung.	27.90	28 90
„ „ ital.	—.—	—.—
Rudolf	70.—	74.—
Salm	233 —	238.—
Salzburg.	75.—	79.—
St. Genois	280 —	310.—
Stanislau	— —	— —
Trientine $4\frac{1}{2}\%$ 100 m. c. .	437 —	442 50
„ 4% 50	43 —	47 —
Waldstein	68.—	73 -
„ de 10 francĭ . . .	32.—	3 50
Banca h. ung. 4%	—.—	—.—

Proprietar: **Dr. Aurel Mureşianu.**
Redactor responsabil: **Traian H. Pop.**

Nr. 2542—1903.

PUBLICAŢIUNE

privitóre la înaintarea anunţărilor din partea personelor, care-s obligaţĭ a plăti taxa pentru eliberarea de la miliţie.

Anunţările au sĕ se facă la subsemnatul oficiu de dare până la sfêrşitul lui Martie 1903 de cătră toţĭ acei individĭ, carĭ,

1) pentru tot-déuna s'au aflat de neapţĭ pentru serviciul militar şi ca atarĭ s'au şters din lista de sorţĭ;

2) carĭ cu ocasiunea ultimei asentărĭ s'au aflat de neapţĭ pentru serviciul militar;

3) carĭ, înainte de trecerea timpului lor de serviciu militar s'au dimis din causa vre-unei atarĭ vătĕmărĭ corporale, care pe respectivul nu-l face neapt de lucru şi a cărui vătĕmare corporală n'a obvenit în urma îndeplinirei serviciului sĕu la miliţie;

4) carĭ, în sensul art. de lege XL ex 1868, ca susţinĕtor de familie au fost eliberaţĭ de la serviciul de arme şi după art de lege intrat în viéţă VI ex 1889 din orĭ-ce motiv au fost eliberaţĭ de la serviciul de arme;

5) toţĭ cei îndatoraţĭ la serviciul de arme, carĭ înainte de espirarea timpului legal au emigrat din monarchia Austro-Ungară.

Toţĭ aceştia sunt obligaţĭ a anunţa la subsemnatul oficiu de dare orăşenesc, pe cólele de anunţare designate spre acest scop,

a) starea şi caracterul,

b) locuinţa,

c) cercul de asentare, respective comuna în carea s'au dispensat de obligamêntul serviciului militar,

d) anul, de la carele va avé a-se socoti eliberarea de la obligamentul serviciului militar şi

e) sĕ arete darea directă, percepţată în anul trecut după obligatul la taxă militară respective după capul de familie al acestuia, în comuna căreia aparţine sĕu în vre o altă comună.

In fine acei obligaţĭ la taxă de miliţie, pentru carĭ taxa de miliţie sunt datorĭ a-o plăti în sensul §-lui 11 al art. de lege XXVII ex 1880 aceia, carĭ le dau muncă, au a anunţa numele şi locuinţa oferenţilor lor de muncă.

Cei-ce negligéză aşternerea anunţării descrise mai sus, se vor pedepsi în sensul §-lui 20 al art. de lege XXVII 1880 cu o amendă de trei sĕu şése orĭ mai mare, de cât taxa militară prescrisă pentru ei.

Décă de la terminul anunţării până la espirarea liberării de taxa militară, adecă până la 1 Octomvrie a. c. se face vre o schimbare în relaţiile faţă de acela care dă muncă celui obligat de a plăti taxă militară, în atare cas acest din urmă — în sens. art de lege IX ex 1883 §. 4 p. 3 e dator a face cunoscută acésta schimbare, la aceeaşĭ autoritate la carea s'a făcut prima anunţare

Acei deobligaţĭ la taxă militară, carĭ afară de locul cărui aparţin într'alt loc nu mai sunt obligaţĭ la dare, îşĭ pot face anunţările la subsemnatul oficiu de dare şi verbal, cine însĕ negligéză şi acéstă disposiţiune a legii amintite, se va pedepsi aspru.

Brassó, 15 Martie 1903.

887,2—2. *Oficiul de dare orăşĕnesc.*

Nr. 2671—1903.

Publicaţiune

referitore la conscripţiunea cânilor supuşi la dare pe anul 1903.

Se aduce la cunoscinţă publică, că s'a pregătit **consemnarea-conscripţională** despre cânii însinuaţĭ pe anul 1903, că s'a stabilit darea pentru aceia şi că consemnarea sĕ póte lua în vedere de orĭ-cine la acest oficiu de dare dela **24—26 Martie 1903**.

Eventualele escepţiunĭ contra datelor din consemnarea amintită, sunt a se face în scris — netimbrate — în decursul celor 3 ḑile mai sus menţionate.

Brassó, 20 Martie 1903.

Oficiul de dare orăşenesc.

Nr. 4113—1903.

PUBLICAȚIUNE

referitóre la mĕsurarea și statorirea taxelor de apă și a minimului taxelor de apă pe anul 1903.

Se aduce la cunoscința publică, că s'a pregătit consemnarea despre mĕsurarea taxelor de apă pentru anul 1903 și se póte lua în vedere la oficiul de dare orășenesc pe timpul de la 20 Martie până inclusive la 8 Aprilie 1903, de la 8—12 óre înainte de amédĭ.

Reclamațiunile contra mĕsurării taxelor de apă séu a minimului taxelor de apă, au a se așterne verbal séu în scris la magistratul orășenesc în cele 8 ḑile următóre adecă până la **16 Aprilie 1903**. căcĭ reclamațiunĭ făcute mai târḑiu nu se vor lua în considerare.

Brassó, în 14 Martie, 1903.

2—2 (885) *Magistratul orășenesc.*